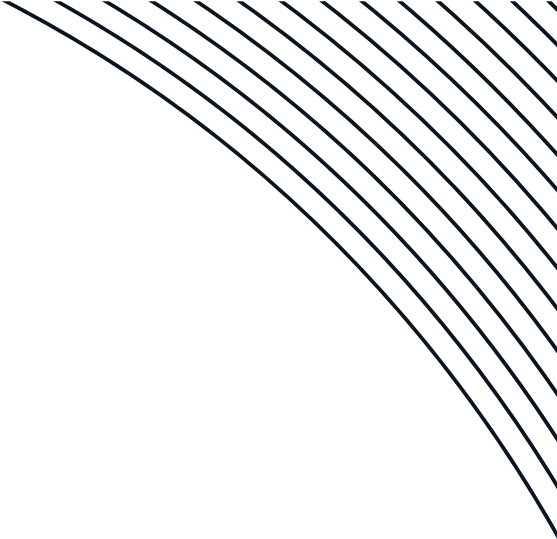

MOLDOVA 2009

AGENDA NAȚIONALĂ DE BUSINESS

PRIORITĂȚI PENTRU CREAREA UNUI MEDIU
COMPETITIV ȘI ATRACTIV DE BUSINESS

SUMAR EXECUTIV

Misiunea Agendei Naționale de Business este de a construi o platformă comună de priorități, soluții și obiective pentru mediul de afaceri din Republica Moldova, care se identifică cu problemele și transformările țării, în tranziția sa spre un model de guvernare eficientă, întemeiată pe instituțiile și valorile economiei funcționale de piață.

Asociațiile de Business care au decis să sprijine acest proces au elaborat acest document, reieșind din experiența ultimilor ani, cristalizând o viziune asupra priorităților utile pentru anii următori de dezvoltare economică și consolidare a economiei de piață și statului de drept. Există succese pe care dorim să le menționăm în raport cu politicile guvernului central pe domeniul de reglementare a businessului în RM, în particular:

- *Introducerea cotei zero la profitul reinvestit a persoanelor juridice;*
- *Adoptarea politicii de amnistie fiscală și legalizare a capitalului;*
- *Reducerea de la 3 la 2 trepte și a cotei maxime de la 20% la 18% a impozitului pe venit a persoanelor fizice;*
- *Redistribuirea treptată între patron și angajat a plăților pentru asigurări sociale;*
- *Revizuirea legislației în domeniul reglementării businessului și implementarea legii „Ghilotina 1”;*
- *Suport normativ pentru dialogul public – privat;*
- *S-a îmbunătățit metoda de calculare a asigurărilor obligatorii a transportului auto.*

Pe bună dreptate, însă, trebuie să constatăm și numeroase ratări înregistrate în ultimul timp. Vom menționa 4 fenomene, care au adus consecințe negative din perspectiva businessului din Republica Moldova. Vom menționa printre acestea:

- *Încetinirea procesului de implementare a legii "Ghilotina 1" și „Ghilotina 2” și stoparea reformei autorităților centrale nu au permis guvernului să obțină efectul sinergetic al reformei regulatorii în termenii stabiliți.*
- *Subvenționarea oferită de către stat în loc să ducă la dezvoltarea sectoarelor economiei, deseori provoacă concurență neloială*
- *Persistența unei prezumții a vinovăției față de business în raporturile lor cu instituțiile statului;*
- *Stoparea procesului de liberalizare a sistemului de salarizare în economia națională, având drept efect – accelerarea procesului emograționist, ca urmare a sistemului suboptim de salarizare oficială a angajaților din sectoarele economice, lipsind investițiile strategice de elemente competitive majore pe plan local.*

Noi credem că aceste curențe lovesc direct în interesele noastre ca cetățeni ai Republicii Moldova și membri ai comunității de afaceri. Avem sentimentul că putem depăși aceste probleme prin mobilizarea asociațiilor noastre și inițierea unui cadru de cooperare și consultare eficient și flexibil, totodată, cu administrația centrală, motivați de ideea de a construi și nu de a stagna. Ne propunem să abordăm aceste probleme prin intermediul Agendei Naționale de Business, după cum acestea sunt percepute și ierarhizate de către mediul de afaceri autohton, conștient că nivelul său de competitivitate se reflectă direct asupra prosperității statului și societății în ansamblu.

Identificând constrângerile și problemele care erodează în acest moment stabilitatea mediului de afaceri, ne-am propus să propunem autorităților centrale și soluții concludente în scopul realizării acestora. Agenda Națională de Business (2009) cimentează un consens deja existent în societatea noastră de a rezolva orice probleme prin dialog, consultare și viziune strategică. Sperăm că aceste elemente nutritive pentru Asociațiile de business care au dat naștere acestui proces vor avea viață lungă și rezultate pe măsura așteptărilor. Vocea comunității de afaceri din Republica Moldova se exprimă, prin intermediul unei Agende Naționale de Business, care stabilește 5 priorități și obiective de realizat în următorii 5 ani pentru dezvoltarea unui mediu de business competitiv și atractiv.

- *Reducerea barierelor administrative și asigurarea unui mediu concurențial sănătos*
- *Optimizarea sistemului fiscal*
- *Promovarea investițiilor străine*
- *Consolidarea instituțiilor de drept*
- *Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman*

Fiecare dintre aceste obiective întrunește acțiuni și priorități concrete, ordonate în timp, în funcție de complexitatea și urgența lor pentru businessul care le-a propus. Orice prioritate selectată pentru Agenda Națională de Business conține probleme specifice, care urmează a fi soluționate, soluții concrete, după cum acestea sunt văzute de business și de comunitatea de experți. Agenda Națională anticipează impactul potențial al acestor priorități pentru mediul de afaceri, furnizând soluții reale și constructive de rezolvare, reieșind din situația curentă a economiei și societății din Republica Moldova.

Platforma comună a businessului privat din Republica Moldova

Platforma comună pe care o stabilește Agenda națională de business din Republica Moldova își trage originile din dorința mediului de afaceri autohton de a contribui la consolidarea unei societăți prospere, responsabile și mature, în care inițiativa economică și pluralismul formelor de proprietate sunt garantate constituțional și în practică, și în care normele conducerii afacerilor pot oferi cele mai largi oportunități tuturor persoanele cu spirit de inițiativă și viziune proprie. Scopurile noastre sunt inseparabile de valorile pe care le împărtășim.

Noi credem că bunăstarea cetățenilor poate fi asigurată numai dacă Republica Moldova va înregistra o creștere durabilă și calitativă a capacității sale economice, în condițiile unei deschideri maxime spre piețele europene și internaționale. Suntem convinși că într-o economie globalizată doar competiția, concurențiabilitatea și spiritul de inovație pot decide asupra locului pe care o națiune îl poate obține în lume. Competiția economică este legată în mod esențial de buna funcționare a instituțiilor economiei de piață, de dezvoltarea dinamică și neîngrădită a sectorului privat, de calitatea educației economice și profesionale, dar și de etica afacerilor.

Noi credem că a sosit timpul pentru apariția acestei platforme de business în Republica Moldova, și asta pentru că avem nevoie de o nouă generație de stimulente pentru antreprenoriat și economia țării. Businessul privat autohton, dar și investitorii străini, bat alarma asupra problemelor existente la nivel legislativ și normativ, ceea ce se răsfrânge negativ asupra funcționării eficiente a businessului, businessului nou și climatului investițional general. Republica Moldova mai are nevoie de o solidă activitate de pregătire, cunoștințe moderne și profesionalism în pregătirea acestui salt de la o economie deficitară, vulnerabilă la șocurile de pe piețele străine, spre o economie performantă și modernă, de format european.

Năzuințele noastre se întemeiază pe valorile și principiile businessului modern, conștient de libertățile și drepturile sale, dar legat și de responsabilitatea sa socială, într-un stat democratic și liberal. Acțiunile noastre sunt dictate de dorința de a participa în mod efectiv și plenar la procesul de redresare și modernizare a economiei din țara noastră, pe drumul deschis larg spre integrarea instituțională în Uniunea Europeană, alături de țări și națiuni libere și demne. Susținând ideea acestei Agende Naționale de Business am agreeat asupra unei viziuni pe termen lung de consolidare a mediului de afaceri din Republica Moldova, obiectiv care corespunde pe deplin valorilor pe care le împărtășim și proiectelor de afaceri pe care ni le-am asumat.

Experiența și cunoștințele pe care le-am acumulat ne vorbesc grăitor despre faptul că doar un climat deschis pentru parteneriat și dialog, pot da naștere competitivității sporite a producătorilor autohtoni și investitorilor străini. Nimic nu poate substitui însă, lipsa unui sistem de integritate publică, care poate garanta protejarea drepturilor de proprietate privată, stabilirea unor reguli de joc precise și clare, identice pentru toți jucătorii aflați în economie, delimitarea clară a puterii politice de către deținătorii de proprietăți și limitarea intervențiilor abuzive ale statului în mediul de business.

Crearea unei singure interfețe de comunicare și dialog dintre autorități și mediul de afaceri ridică cerințe înalte pentru ambele părți. Și statul, dar și mediul de afaceri trebuie să învețe să manifeste răbdare, consecvență și principialitate în depășirea rudimentelor vechilor practici de o stilizare reciprocă. Mai ales, mediul de afaceri trebuie să investească eforturi speciale în ceea ce privește consolidarea vocii sale, auto-organizarea și eficientizarea structurilor sale asociative pe baza interesului general, a legalității și transparenței.

Suntem conștienți că acest efort este comparabil și adjudecat în raport cu inițiative similare ale mediului de afaceri din țările Europei Centrale și de Est, care au reușit să ridice prestigiul și calitatea guvernării în aceste state promovând Agende Naționale de Business pentru propriile constrângeri instituționale. Inițiativele lor au adăugat autoritate și performanțe sporite țărilor, care s-au integrat ulterior în Uniunea Europeană (Polonia, România, Ungaria).

Sunt multe alte țări, în care consolidarea mediului de afaceri a servit ca stimulent pentru creșterea rapidă a investițiilor străine directe și atractivității generale a mediului de afaceri pe plan internațional (Ucraina, Muntenegru). Fiind conștienți de complexitatea problemelor identificate, și a soluțiilor pe care le-am propus, Asociațiile de Business participante își propun să coordoneze implementarea acestora prin intermediul unui Consiliu Consultativ, oferindu-și tot sprijinul necesar pentru atingerea acestor obiective. Aceste circumstanțe reflectă interesul deosebit al reprezentanților cercurilor de afaceri și a comunității de experți pentru elaborarea formelor mutual avantajoase de colaborare în domeniul legislației economice și a programelor de dezvoltare a antreprenorialului în Moldova.

Coordonarea unei asemenea agende legislative pentru Moldova este imposibilă fără un dialog eficient, sistematic și riguros, în primul rând, orizontal, între diverse grupuri și categorii de afaceri private, și în al doilea rând, între mediul de afaceri și autoritățile centrale ale statului, care nu poate fi altfel conceput decât întemeiat pe încredere, deschidere și respect. Relativa ineficiență a unor mai vechi strategii sau politici de susținere a mișcării antreprenoriale în Republica Moldova poate fi explicată diferit și polemic. Puțini vor contesta însă, efectele acestor ratări asupra economiei naționale, asupra rezultatelor slabe sau mediocre pe anumite domenii de antreprenoriat, ceea ce se răs-

frânge în cele din urmă asupra nivelului de viață, al prosperității indivizilor și societății în ansamblu.

Baza fiecărei afaceri este legată de evaluarea corectă și managementul riscurilor. Creând întreprinderile noastre, noi ne-am asumat în mod conștient anumite riscuri, resimțind la nivel personal consecințele acestui fapt. În bloc cu riscurile caracteristice fiecărei afaceri, în Moldova, țară cu o economie de piață în proces de formare, există riscuri generate de politicile guvernamentale. Anume din această cauză tindem să devenim parteneri cu drepturi depline ale guvernului în ceea ce ține de determinarea regulilor de joc și dorim să fim siguri că aceste reguli vor fi aplicate pentru toți în egală măsură, contribuind la concurență loială pentru prosperarea companiilor noastre și a economiei țării în ansamblu.

Pentru realizarea programelor sociale statul are nevoie de mijloace. Dar, redresarea economiei este imposibil de realizat prin mijloace administrativ-de comandă și / sau prin aglomerarea poverii fiscale (oficiale și neoficiale) asupra businessului privat. Singurul mijloc de redresare a unei economii în tranziție poate fi asigurat numai ca urmare a unei dezvoltări veritabile a instituțiilor economiei de piață, reducerii barierelor administrative, și stimulării inițiativei private. Cu cât mai multe companii de succes și firme prospere vor fi într-un stat, cu atât mai multe mijloace va avea statul pentru necesități sociale, cetățenii noștri beneficiind de un nivel ridicat al bunăstării.

În aceste condiții, mulți oameni de afaceri din Republica Moldova au început să realizeze tot mai clar cât de imperativă este, de fapt, necesitatea concentrării eforturilor pentru a consolida mediul de afaceri, cristalizarea unei platforme comune de idei și soluții de natură să contribuie la perfecționarea instrumentelor legale, a politicilor elaborate și a mecanismelor de implementare a legislației. Este necesar de creat un cadru elastic de comunicare și construire a consensului public asupra celor mai importante priorități de dezvoltare a țării. Este necesar să disociem inițiativa unor cercuri izolate de afaceri de efortul sistematic și constructiv al majorității asociațiilor de business din Republica Moldova, care să presupună dialog și cooperare, convergență și mobilizare activă pe obiective strategice de dezvoltare.

Agenda Națională de Business reconfirmă decizia noastră de a ne angaja în cadrul acestui dialog instituțional, Elaborarea unei Agende de acest tip, va permite Moldovei să treacă la o etapă mai matură a parteneriatului public-privat, aderând la comunitatea vastă a statelor ce practică forme mai civilizate a dialogului dintre business și autorități, utilizând acest instrument, sau instrumente asemănătoare pentru coordonarea activității legislative și antreprenoriale. Această matrice de analiză și propuneri concrete reflectă conceperea noastră comună a priorităților strategice pentru dezvoltarea antreprenorialului în RM.

Avem speranța că și Agenda Națională de Business pentru Republica

Moldova va deveni un instrument adecvat de mobilizare și eficientizare a economiei țării noastre. Suntem dispuși să contribuim plinar la acest efort, declarându-ne sprijinul pentru obiectivele trasate în acest document comun de priorități. Din această perspectivă, Agenda Națională de Business formulează nu doar o fotografie a realităților economice și administrative în care ne desfășurăm în prezent activitatea, dar și o viziune coerentă asupra modelului de economie pe care ni-l dorim, nodurilor critice ce trebuie să fie „retezate” pentru ca mediul de afaceri și administrația centrală să-și îndeplinească în cel mai bun mod posibil funcțiile lor specifice, în beneficiul prosperității cetățenilor țării noastre.

Pledăm pentru articularea acestor năzuințe cu spiritul documentelor de strategie națională, elaborate recent de către autoritățile Republicii Moldova. Suntem deschiși pentru dialog și invităm și alte asociații de business să participe la procesul de promovare și consolidare a Agen-dei Naționale de Business. Avem nevoie de sprijinul moral și politic al întregii societăți pentru a accelera procesul de transformare radicală a mediului de afaceri.

Reprezentativitatea Agendei Naționale de Business

Agenda Națională de Business este produsul unor intense consultări și discuții inițiate pe parcursul anului 2008, având drept scop definirea exactă a priorităților de dezvoltare socială și economică din perspectiva celor mai largi și mai respectate Asociații de Business din Republica Moldova.

Circa 26 Asociații de business și-au dat acordul să participe în mod plener la căutarea de soluții pentru problemele identificate, urmând opțiunea de a sprijini prin fapte crearea unui mediu competitiv și atractiv de afaceri. Avem plăcerea de a menționa în numărul acestor asociații:

Confederația Națională a Patronatului din Moldova
Federația Patronală a Constructorilor, Drumarilor și a Producătorilor Materialelor de Construcții CONDRUMAT
Federația Națională a Fermierilor din Moldova
Uniunea Oenologilor din Moldova
Uniunea Transportatorilor și Drumarilor din Moldova
Asociația Națională a Producătorilor din Moldova
Asociația Băncilor din Moldova
Clubul Republican al Oamenilor de Afaceri "Timpul"
Ghilda Vinurilor Moldovenești
Asociația Micului Business
Asociația Expeditorilor și Brokerilor Vamali AEM-TRANS
Camera de Comerț – filiala Cahul
Camera de Comerț – filiala Hîncești
Camera de Comerț – filiala Ungheni
Camera de Comerț – filiala Soroca
Camera de Comerț – filiala Orhei
Camera de Comerț - filiala Gagauzia

Mulțumim pe această cale tuturor celor care au contribuit personal la elaborarea Agendei Naționale de Business, în cadrul grupurilor de lucru, dar și în comunicările directe, pe care le-am întreținut pe parcursul acțiunilor de consolidare a platformei comune, formate din businessul privat, camerele de comerț și asociațiile de business.

Suntem convinși că acest dialog inițiat recent la inițiativa businessului privat va fi suficient de rezistent în timp, și eficient în ceea ce privește atingerea obiectivelor trasate în cadrul Agendei Naționale de Business.

Am dori să transmitem pe această cale și colegilor noștri de la CIPE (Centrul Internațional pentru Antreprenoriatul Privat, SUA) pentru sprijinul pe care ni l-au oferit, pe parcursul anului 2008, în sprijinul acestei inițiative naționale, în Republica Moldova.

Direcțiile prioritare

Reducerea barierelor administrative și a imixtiunii statului în economie precum și asigurarea unui cadru competitiv	- Implementarea unui sistem al Analizei de Impact a Reglementărilor; - Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre instituțiile publice și businessul privat; - Constituirea funcției de Ombudsman al mediului de business; - Materializarea dialogului social între Guvern și mediul de business pe principii de egalitate.
	- Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a businessului către instituțiile statului; - Revizuirea sistemului de servicii contra plată prestate de către autoritățile publice; - Crearea unui sistem integru și eficient de protecție a concurenței; - Revizuirea sistemului de subvenționare și susținere din partea statului a sectorului privat; - Definitivarea procesului de codificare a legislației fiscale.
Optimizarea sistemului fiscal	- Introducerea cotei unice la impozitului pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salarizați. - Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente - Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat.
	- Simplificarea sistemului de gestionare a TVA - Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale - Liberalizarea pieții de asigurare în medicină
Consolidarea instituțiilor de drept	- Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești. - Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat.
	- Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, etc. - Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești. - Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă.
Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman	- Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară - Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii - Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori
	- Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale - Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți - Stimularea sistemului de pensii facultative
Promovarea investițiilor și facilitarea comerțului extern	- Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investiții capitale - Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă - Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale - Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I
	- Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe. - Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare - Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier

PRIORITATEA 1:

Reducerea barierelor administrative și a imixtiunii statului în economie precum și asigurarea unui cadru competitiv

Reforma politicilor regulatorii a conturat o direcție strategică pentru îmbunătățirea mediului de afaceri din Republica Moldova. Primii pași în această direcție, îndreptați spre simplificarea și raționalizarea sistemului legislativ și administrativ, au produs efecte pozitive și complimente din partea comunității de business, și a experților internaționali. Cu toate acestea, numeroase bariere administrative - în special în domeniul licențierii construcțiilor, impozitării și comerțului transfrontalier - rămân a fi și până astăzi constrângeri foarte acute pentru mediul de afaceri. Barierele administrative sunt printre cele mai mari în Republica Moldova, comparativ cu alte țări din Europa de Est. Numeroase rapoarte atestă lipsa de oportunități egale pentru antreprenoriatul privat pe piața din Republica Moldova, companiile mici și nou create fiind categoria cea mai vulnerabilă în materie de reglementare, raportare și protecție din partea statului. Cea mai mare parte a timpului este irosit, în cazul lor, pentru depășirea barierelor administrative, sau pentru eforturi întreprinse de aceste firme pentru a evita intervențiile abuzive ale unor structuri birocratice ale statului. Numeroase organe de control servesc în realitate drept curele de transmisie pentru un sistem administrativ-economic, caracterizat prin costuri tranzacționale exagerate, ceea ce-i determină pe antreprenori să caute diverse scheme de optimizare ale impozitelor, preferând să achite diverse taxe neoficiale controlorilor de stat și nu statului, în final. Acest sistem produce numeroase efecte perverse asupra businessului, printre care vom menționa: aplicarea selectivă a legislației, intervenționismul statului în economie, care instigă, prin efectele sale, o lipsă profundă de profesionalism printre funcționarii publici, și un sistem judiciar supus directivelor din partea unor ierarhii extra-judiciare. În aceste condiții, mediul de afaceri este ultimul care află despre schimbările dese și adeseori inopinante ale cadrului de reglementare. Imprevizibilitatea procesului de modificare a actelor normative și legislative, care au influență nemijlocită asupra mediului de afaceri, are un efect direct și nefast asupra atractivității investiționale a țării, dar și a competitivității companiilor private din RM.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Implementarea unui sistem al Analizei de Impact a Reglementărilor;
2. Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre instituțiile publice și businessul privat;
3. Constituirea funcției de Ombudsman al mediului de business;
4. Materializarea dialogului social între Guvern și mediul de business pe principii de egalitate.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a businessului către instituțiile statului;
2. Revizuirea sistemului de servicii contra plată prestate de către autoritățile publice;
3. Crearea unui sistem integru și eficient de protecție a concurenței;
4. Revizuirea sistemului de subvenționare și susținere din partea statului a sectorului privat;
5. Definitivarea procesului de codificare a legislației fiscale.

AȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Implementarea sistemului Analizei de Impact a Reglementărilor

Problema:	Obiectivul reducerii barierelor administrative a fost atins doar parțial prin intermediul politicii guvernamentale, intitulată „ghilotina – 1”. Rezultatele pozitive atinse până în prezent în acest domeniu nu sunt pe deplin satisfăcătoare pentru mediul de afaceri. Numărul organelor de control s-a redus ne-semnificativ (de la 68 la 56), iar formele de control au rămas practic nealterate, existând circa 48 forme de raportare și control. Nu există o continuitate practică între procesul „ghilotina-1” și „ghilotina-2”.
Sursele problemei	Autoritatea de instituire a funcțiilor de control a rămas și astăzi în mâinile executivului. În condițiile procesului neîncheiat de reformare a administrației centrale, constatăm proliferarea unor noi reglementări pentru mediul de afaceri în absența analizei de impact, precum și înafara unor consultări necesare cu businessul autohton. Numeroase funcții de reglementare și control sunt instituite prin hotărâri ale executivului, și nu prin instrumentarul acțiunilor legislative, ceea ce sporește instabilitatea cadrului de reglementare și coerența reformei regulatorii.
Recomandări	Orice acțiune de reglementare a cadrului de reglementare a businessului poate fi instituită doar prin acte legislative. Crearea unui sistem stabil și obiectiv de evaluare a impactului oricăror forme de reglementări trebuie să ajute la consolidarea mediului de afaceri. Noile reglementări trebuie consultate și avizate în cadrul unui format stabil și participativ de cooperare între guvern și structurile reprezentative ale businessului.
Impact	Stabilitatea mediului de afaceri, scăderea costurilor de administrare a afacerilor, reducerea corupției ca urmare a faptului că relațiile între sectorul privat și organele de control vor fi mai clar definite prin intermediul unor reguli stricte, unanim acceptate, poate crea mai bune oportunități de afaceri în Republica Moldova. Sporirea încrederii între stat și business influențează pozitiv managementul afacerilor și reduce costurile tranzacționale. Introducerea oricăro noi reglementări va urma un cadru procedural stabilit și uniform, care va contribui la menținerea unui echilibru instituțional, întemeiat pe încredere și respect față de inițiativa privată, acceptat de societate și concordant principiilor statului de drept. Pe termen mediu și lung, reglementările stabile ajută la diminuarea intervenției statului în afacerile private, contribuind la sporirea eficienței inițiativelor individuale, la creșterea economică, întărirea responsabilităților individuale și corporative în afaceri.

Acțiunea 2. Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre instituțiile publice și businessul privat.

Problema	Relațiile dintre instituțiile statului și companiile private nu sunt privite ca între subiecți egali în drepturi, protejați în egală măsură de justiție. Adeseori, businessul este privit ca un infractor, iar autoritățile publice, prin definiție, ca un binefăcător în ultimă instanță. În acest fel, contrar principiului <i>prezumției nevinovăției</i>, anumite instituții publice sunt abilitate cu dreptul de a controla agenții economici, de a decide asupra gradului lor de vinovăție și de a aplica imediat pedeapsa de rigoare. Sistemul existent politico-administrativ abilitază anumite autorități publice cu tripla competență de a acționa în calitate de: controlor, de judecător și de executor judiciar, concomitent. În această situație anormală, companiile private din Republica Moldova sunt obligate să demonstreze în instanță nevinovăția lor. În acest fel, povara dovezii este luată de pe umerii instituțiilor publice și pusă pe umerii agenților economici. De asemenea, activitatea multor agenții publice pornește de la ipoteza falsă că agenții economici trebuie să-și dovedească nevinovăția neîncetat, atâta timp cât doresc să activeze. Astfel, conform legislației în vigoare, orice reorganizare prevăzută de legislație pentru companiile înregistrate conține obligația de a primi avizul Agenției de protecție a concurenței (APC) asupra „absenței abuzului de piață”, altfel spus, agenții economici trebuie să se dezvinovățească chiar înainte de a fi comis vreo infracțiune în fața APC, iar procedura de avizare durează 30 de zile, în mod obișnuit. Sute de agenți economici devin dependenți de o procedură de control desfășurată de APC, în condițiile în care verificarea nu contribuie cu nimic la evitarea și preîntâmpinarea cazurilor reale de monopol. Mai mult decât atât, dacă în acțiunile sale funcționarii publici nu au avut dreptate, ei nu poartă nici o răspundere pentru acțiunile îndeplinite.
Sursele problemei	Această situație are origine în abordarea greșită după care cetățenii și companiile sunt în serviciul statului și nu invers. De dragul interesului „corporativ” al unei singure instituții de stat se ignoră deplin interesul businessului privat și principiul nevinovăției. Astfel, instituțiile publice au dreptul de decizie asupra vinovăției agenților economici, ocolind instanțele de drept. Dreptul de a decide asupra vinovăției agentului economic și lipsa oricăror consecințe în cazul unor decizii incorecte, provoacă abuzuri din partea instituțiilor publice, și sporește costurile tranzacționale.
Recomandări	Orice decizie privind vinovăția sau nevinovăția unui agent economic trebuie să fie stabilită exclusiv de către instanța de judecată. Povara dovezii trebuie să fie transferată de la agentul economic spre instituțiile publice. Este necesar de a implementa un mecanism de responsabilitate personală și instituțională a funcționarilor publici și a instituțiilor publice respective, față de acțiunile întreprinse.
Impact	Egalarea în drepturi a agenților economici și instituțiilor publice va reduce numărul de abuzuri din partea instituțiilor, va proteja mediul de business față de acțiunile abuzive ale funcționarilor și va reduce esențial acțiunile eronate din partea instituțiilor publice.

Acțiunea 3. Constituirea funcției de Ombudsman al mediului de business

Problema:	Pe lângă legislația imperfectă care afectează mediul de afaceri, o problemă majoră ține și de existența unor practici nefaste ale birocrăției de stat în relațiile lor cu businessul. Oamenii de afaceri au de suferit zilnic de pe urma abuzului din partea reprezentanților diverselor instituții publice, care își permit să interpreteze în mod abuziv anumite prevederi sau norme legale, impunând amenzi și forțând businessul la diverse pedepse, cel puțin contestabile sub aspect legal. Ambivalența cadrului de reglementare a businessului, dar și sentimentul general de vulnerabilitate al oamenilor de afaceri îi transformă pe aceștia din urmă în victime ușoare pentru diverse organe și instituții publice, cu funcții de control și de impunere a unor amenzi. Atitudinea ostilă a instituțiilor publice față de mediul de business rămâne a fi o practică înrădăcinată în relația dintre stat și mediul de afaceri. Cele mai dese experiențe negative nu țin de prevederile unei anumite legi, dar de anumite practici negative, perpetuate de către anumite autorități publice înafara cadrului legal.
Sursele problemei	Legislația ambiguă permite uneori anumite interpretări „interesate” din partea autorităților investite cu funcții de control în raport cu mediul de afaceri privat. Impunitatea funcționarilor publici, conștienți de faptul că abuzul lor față de reprezentanții mediului de business nu va avea consecințe negative pentru ei, face ca acțiunile lor abuzive să fie tolerate și chiar încurajate în actualul sistem politico-administrativ. Păstrarea unui regim restrictiv în relațiile dintre funcționarii publici și entitățile de business privat ține de politica intervenționistă a statului în economie, de lipsa unor principii etice de conduită efectiv asumate de către autoritățile publice, dar și de instabilitatea generală a serviciului public, în RM. Aceste carențe nu pot fi ameliorate doar prin adoptarea de noi acte legislative, ci numai prin intermediul unor reforme sistematice și consistente de transformare a funcțiilor statului.
Recomandări	Instituirea Ombudsmanului pentru mediul de business. Crearea unei funcții de Ombudsman pentru mediul de business asociațiilor de business, ca parte a schimbării atitudinii statului față de inițiativa privată.
Impact	Estimăm că Ombudsmanul va deveni un avocat al mediului de business în raport cu autoritățile publice, având funcția de a interveni în anumite situații de criză, contribuind la protejarea inviolabilității proprietății private și egalitatea în fața justiției a businessului și autorităților publice, acestea din urmă fiind mult mai puternice decât companiile private și mult prea influente. Ombudsmanul va lupta contra abuzurilor practicate de către anumite autorități publice, în numele interesului general, limitând practicile negative de obstrucționare a inițiativei private, și educând publicul larg asupra libertăților economice și sociale, pe care Constituția le proclamă și le garantează. Ombudsmanul trebuie să curme practica nefastă de detașare a răspunderii personale a unor funcționarii publici de efectele deciziilor lor. Estimăm că, în acest fel, RM poate institui un mecanism eficient și rapid de protecție a drepturilor oamenilor de afaceri, fără a fi necesar apelarea la instanțele judecătorești, care sunt foarte greoaie în aprobarea anumitor decizii.

Acțiunea 4. Realizarea dialogului social dintre Guvern și mediul de business pe principii egale

Problema:	Unica formă legală de cooperare a mediului de business cu autoritățile publice este, în acest moment, dialogul social, stabilit între Guvern – patronate - Sindicate, în care însă, Patronatele și Sindicatele au doar un simplu vot consultativ. Toate inițiativele legislative ce afectează direct mediul de business sunt, de regulă, pregătite de către anumiți funcționarii publici, în timp ce obligația de a consulta mediul de business este formală și nesemnificativă. Drept urmare, Parlamentul continuă să adopte noi legi, iar Guvernul – noi hotărâri, care reflectă exclusiv viziunea și interesele acestor autorități publice, și mai puțin, opiniile mediului de business. De cele mai multe, această situație este creată prin faptul că interesele statului sunt confundate cu interesul anumitor agenții ale guvernului central. Interesele corporative și lipsa mijloacelor de comunicare eficientă cu mediul de afaceri face ca funcționarii publici să se gândească mai mult cum să controleze mediul de business, și nu cum să maximizeze eficiența deciziilor pe care le vor lua cu scopul dezvoltării economice, sau a optimizării mediului de afaceri.
Sursele problemei	Se confundă interesul Statului cu interesul unor instituții publice. Adeseori, pregătirea unor legi sau hotărâri de guvern, care afectează interesul anumitor grupe de business se face fără implicarea activă și pe principii egale a mediului de business. Mediul de business nu are o voce unică în relațiile cu autorităților, nu este clar cine are mandatul să reprezinte întreg business, sau anumită parte a lui în relațiile cu autoritățile publice.
Recomandări	Orice inițiativă legislativă care urmărește să reglementeze cadrul general ori specific de reglementare a businessului trebuie să fie consultată și avizată în mod obligatoriu cu asociațiile reprezentative ale mediul de business. Asociațiile de business trebuie să fie conectate la agenda legislativă a Guvernului și Parlamentului.
Impact	Procesul legislativ în domeniul de business va fi dezvoltat în conformitate cu interesele statului și ale mediului de business. Parlamentul la adoptarea unei legi va ține cont atât de opinia Guvernului, cât și de opiniile exprimate de reprezentanții businessului, priviți în calitate de interlocutori și parteneri egali în procesul legislativ.

Obiectivul 1. Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a businessului către instituțiile statului

Problema	Sistemul raportărilor obligatorii de care se face responsabil businessul în fața statului este total inefficient, contradictoriu și depășit de timp, fiind adeseori inoperant legislației existente. În realitate, sistemul de raportare obligatorie reprezintă, în condițiile actuale ale Republicii Moldova, o formă suplimentară de impozitare a agenților economici. Zecile de rapoarte obligatorii solicitate din partea businessului privat contribuie în ansamblu la creșterea costurilor de administrare a afacerilor, creând blocaje majore în activitatea și funcționarea mediului de afaceri. Agențiile de stat își plasează propriile obligații de documentare și evaluare a domeniilor pe care le gestionează pe umerii businessului privat. Totodată, numeroase agenții și organe de stat nu-și oferă serviciile pentru a consulta și ghida mediul de afaceri, ci mai degrabă sunt interesate în depistarea neregulilor, pentru ca ulterior să-și îndeplinească funcția de sancționare dură a vinovaților, indiferent de comiterea unor erori din neglijență sau în mod deliberat. Această înțelegere rectilinie și nefastă a funcțiilor exercitate de organele statului reproduce un comportament abuziv și corupționist printre funcționarii publici. Datorită absenței unui sistem modern integrat în RM, calitatea datelor colectate de către majoritatea agențiilor de stat este proastă și nu permite luarea unor decizii eficiente și responsabile.
Sursele problemei	Rapoartele obligatorii prezentate de către companiile businessului privat Biroului Național de Statistică, Inspectoratului Fiscal de Stat, Casei Naționale de Asigurării Sociale, Inspecției Muncii, etc., sunt formaliste, costisitoare și puțin relevante pentru funcțiile îndeplinite de către aceste agenții. Costurile de informare a agențiilor de stat sunt plasate, în acest fel, pe umerii sectorului privat, obligat să exercite și funcții improprie mediului de afaceri. Sistemul învechit de informare și raportare obligatorie nu-și mai justifică existența, atâta timp cât dorim să optimizăm funcționarea mediului de afaceri. În plus, este evident că actualul sistem de raportare obligatorie reprezintă o sursă majoră de corupere pentru aparatul birocratic. Numeroase rapoarte ale unor agenții de stat se dublează ori vin în contradicție, datorită faptului că aceste agenții nu-și pot coordona domeniul de activitate și responsabilitățile prescrise de legislație.
Recomandări	Auditul sistemului de raportare obligatorie. Codificarea informațiilor solicitate de la agenții economici și crearea unui sistem informațional integrat. Formarea unui „ghișeu unic” la procedurile de raportare obligatorie pentru business și limitarea la strictul necesar a instituțiilor abilitate cu colectarea informațiilor și crearea unui sistem electronic de raportare a businessului. Implementarea tehnicilor moderne de colectare a datelor, trecerea de la statistica frontală la statistica prin sondaje. Asigurarea accesului instituțiilor publice și a mediului de business la sistemul informațional integrat național și european. Integrarea sistemului național la sistemul Eurostat.

Impact	Anticipăm o creștere vizibilă și rapidă a calității și relevanței datelor colectate din partea mediului de afaceri. Simplificarea sistemului de raportare va conduce la diminuarea simțitoare a costurilor de administrare a afacerilor private și va ridica eficiența gestionării businessului, reducând o parte considerabilă a barierelor existente. Va scădea costul informației plătit în mare parte de agenții economici, iar agențiile de stat vor avea un comportament mai responsabil în raport cu agenții economici. Agențiile de stat vor fi mai orientate spre formularea și evaluarea de politici, și mai puțin în intervenții directe contra mediului de afaceri. Se va evita dublarea în colectarea informațiilor. Va crește capacitatea decidenților de a primi decizii, bine documentate cu un substrat informațional calitativ și suficient. Instituțiile de stat vor utiliza datele colectate de centrul unic – biroul național de statistică, fără a controla, apela, forța businessul privat să furnizeze informații nerelevante, conducând la eliminarea unei relații directe între aparatul birocratic și mediul de afaceri.
--------	---

Obiectivul 2. Revizuirea serviciilor contra plată prestate de autoritățile publice

Problema	Fenomenul de prestare a serviciilor contra plată impus de către majoritatea curentă a autorităților publice a atins proporții greu de imaginat în Republica Moldova. Astăzi, conform datelor existente, constatăm circa 6.000 de servicii prestate contra plată mediului de business din partea instituțiilor publice. Majoritatea acestor instituții publice privesc prestarea acestor servicii contra plată ca pe o sursă suplimentară de venit la bugetul instituției, și nu ca o funcție exercitată în beneficiul dezvoltării afacerilor. Drept urmare, calitatea acestor servicii este destul de redusă, fiind prestate în absența unei concurențe loiale, iar plățile colectate ca urmare a serviciilor prestate generează corupție, multiple abuzuri și resurse irosite de mediul de afaceri în relația lor cu aparatul birocratic. Estimăm că, în prezent, încasările colectate de pe urma serviciilor contra plată depășesc de 2 ori încasările de la impozitul pe venit achitat de agenții economici, cu diferența că, aceste servicii sunt achitate până la înregistrarea profitului de către sectorul privat, în lipsa unui cadru legal adecvat.
Sursele problemei	Transformarea serviciilor contra plată într-o formă „neoficială” de impozitare suplimentară a businessului. Serviciile prestate de către agențiile de stat sunt calificate de business ca fiind necalitative, neprofesioniste și oferite la tarife neadecvate. Sistemul actual permite instituirea de noi servicii cu plată la nivelul agențiilor de stat fără ca să existe nici un fel de remedii de contestare a tarifelor, a tipurilor de servicii sau de evaluare a calității acestor servicii. Majoritatea serviciilor prestate de către agențiile de stat sunt în realitate niște taxe suplimentare de stat, dar care nu sunt prevăzute de Codul Fiscal. Lipsa unei politici clare și „libertatea” totală a instituțiilor în stabilirea serviciilor și tarifelor

Recomandări	Fiecare serviciu cu plată existent/sau instituit trebuie să fie analizat prin prisma Analizei de impact asupra mediului de business. Instituirea unei interdicții prin legislație ca autoritățile publice să presteze servicii contra plată businessului. Toate serviciile contra plată urmează a fi prestate exclusiv prin intermediul întreprinderilor de stat și private. Plățile obligatorii urmează a fi tratate exclusiv ca taxe și trebuie să fie încorporate în Codul Fiscal al Republicii Moldova. Organele de control și de supraveghere trebuie să poată percepe doar acele taxe, care sunt stipulate în Codul Fiscal. Soluția pe care o propunem este de a evita în mod explicit situația în care agențiile de stat, care controlează și supraveghează, pot impune achitarea unor taxe de servicii suplimentare.
Impact	Estimăm că aceste soluții ar putea crește gradul de transparență și încredere în relațiile dintre instituțiile publice și agenții economici privați. În acest fel, va scădea considerabil presiunea administrativă asupra mediului de business. Instituțiile publice vor fi reorientate spre soluționarea problemelor agenților economici, dar nu spre colectarea de fonduri. Eliminarea „plăților neoficiale” din sfera relațiilor între sectorul privat și stat va spori buna guvernare și eficiența actului decizional. Codificarea taxelor plătite de către agenții economici și încadrarea lor legală.

Obiectivul 3. Crearea unui sistem integru și eficient de protecție a concurenței

Problema	Legislația existentă în RM cu privire la protecția concurenței este elaborată după modelul Federației Ruse, în care practicile anticoncurențiale și concurența neloială sunt reglementate în cadrul același act legislativ. Practica europeană tratează diferit aceste două instituții, reglementându-le separat și stabilind mecanisme diferite pentru prevenirea, combaterea și curmarea lor. Prevederile actualei legi nu sunt altceva decât o tendință de a menține modelul rusesc de reglementare, cu preluarea unor definiții și noțiuni din practica europeană. Acest fapt va crea multă confuzie în practică, deoarece există multe deosebiri conceptuale între normele de protecție a concurenței ale Federației Ruse și cele europene. De aceea, ar fi mai oportun ca Republica Moldova să nu facă o combinație de norme, ci să pledeze pentru una dintre formele de construcție a sistemului de reglementare a concurenței. Ținând cont de aspirațiile Republicii Moldova de a se integra, în timp, în Uniunea Europeană, urmează ca aceleași standarde să fie aplicate și domeniului de protecție a concurenței. Menționăm că, în acest moment, fenomenul „concurenței neloiale” este abordat în mod eronat în RM, făcându-se confuzie între „practicile anti-concurențiale” și „concurența neloială”. Această confuzie repetată, precum și asimilarea termenului de „concurență ilegală” pentru „concurență neloială”, contravine atât legislației Republicii Moldova, cât și doctrinei și practicii juridice naționale și internaționale.
----------	---

Sursele problemei	Este salutară intenția de a legifera fenomenele de practici concentrate, înțelegeri, decizii anticoncurențiale și concentrări de capital. Totodată, mecanismul prin care aceste fenomene pot fi identificate și examinate oficial de către Agenție nu este clar, ceea ce ar putea duce la numeroase dificultăți de interpretare și de aplicare în practică ale acestor norme. Menționăm că, în Uniunea Europeană există o practică bogată de reglementare și de interpretare a practicilor anti-concurențiale. Ar fi bine ca aceste norme să fie preluate de Republica Moldova. Nu este clară procedura și criteriile în baza cărora va fi determinată poziția dominantă pe piață a unui agent. Dacă se va utiliza aceeași metodă statistică, atunci este absolut neclar cum se va determina cota unui agent economic care nu este înregistrat pe teritoriul Republicii Moldova și, respectiv, nu prezintă rapoarte financiare Biroului Național de Statistică, însă produsele acestuia dețin cote considerabile pe piața Republicii Moldova. Se știe din practică, că asemenea agenți economici pot influența în mod esențial concurența, în special atunci când este vorba de „recomandarea” prețurilor, sau de limitarea teritoriului de desfacere a anumitor produse. Reieșind din prevederile legislației Republicii Moldova, pentru încălcarea normelor de protecție a concurenței este stabilită răspundere contravențională și penală, iar pentru cele de concurență neloială – răspundere civilă și penală. Nu este clar, care va fi rolul Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței la determinarea răspunderii pentru asemenea fapt, în special pentru cele penale. De asemenea, nu este clar dacă agentul economic care a fost lezat prin acțiuni de concurență neloială se va adresa instanței de judecată pentru recuperarea prejudiciului, sau va fi obligat inițial să sesizeze Agenția pentru a se determina dacă a avut loc un caz de concurență neloială. Inexistența procedurii clare a sesizărilor, răspunsurilor la sesizări, pornirii, desfășurării și încheierii investigației. Inexistența descrierii sau referinței explicite la procedura de contestare a deciziilor Agenției, luându-se în considerare că acestea pot fi atât de sancționare, cât și de îndrumare, aprobare, respingere etc. Cuantumul amenzilor este stabilit astfel, încât nu permit o individualizare corectă și obiectivă a pedepsei
Recomandări	Toate modificările la legea de protecție a concurenței trebuie să fie efectuate prin consultări efective și largi ale reprezentanților sectorului privat, întemeindu-se pe principiul garantării și protejării intereselor businessului.
Impact	Aplicarea legislației în domeniul protecției concurenței, în baza principiului de protejare și încurajare a businessului va permite crearea unui mediu concurențial sănătos și va duce la creșterea competitivității economiei naționale.

Obiectivul 4. Revizuirea sistemului de subvenționare și susținere din partea statului a sectorului privat

Problema	Creșterea capacității financiare a bugetului de stat a făcut posibil ca statul să-și propună a susține consolidarea businessului privat, în speranța că acest lucru ar putea spori competiția și eficiența mediului de afaceri autohton. Totuși, alocarea sprijinului oferit de stat are loc în absența unor politici și principii clare, care să asigure evaluarea randamentului acestor ajutoare și subvenții, ceea ce duce la irosirea banilor publici, sau la folosirea acestui sprijin în scopuri politice. Alocarea de subsidii nejustificate creează numeroase cazuri de concurență neloială și așteptări nejustificate printre agenții economici, care beneficiază de aceste ajutoare. Însăși sistemul de ajutorare a businessului devine, în acest fel, conectat la o vastă rețea clientelară, devenind opus scopurilor propuse inițial. Subsidiiile în agricultură, estimate în perioada anilor 2004 – 2007 la circa 1 mld lei nu au produs efecte pozitive pe ansamblul sectorului agricol al economiei. Circa 90% din subvențiile alocate sectorului zootehnie au fost primite doar de către marii agenți economici, care produc doar 10% din producția sectorului. Un alt exemplu ține de politica statului în domeniul aviativ. Susținerea unei singure întreprinderi aviatice de stat a creat un sistem ineficient de gestionare a banilor publici, acumulare de datorii nejustificate și crearea unui sistem neconcurențial, sprijinit de relații neloiale față de administrația de stat, în raport cu alți operatori de pe piață.
Sursele problemei	Statul confundă susținerea unei ramuri a economiei naționale cu finanțarea unor grupuri clientelare, uneori aparținând proprietății de stat. Lipsa unor politici pe termen lung presează instituțiile de stat să ia decizii ad-hoc, care presupun cheltuirea rapidă de subvenții de la buget, fără a se asigura crearea de impact pozitiv pe termen lung și mediu. Deciziile de subvenționare a unor ramuri ale economiei naționale nu se întemeiază pe analize de impact și pe raționalitate economică, ci în mod prioritar pe interese politice de moment. De regulă, subiecții economici nu participă la formularea de politici și nu sunt consultați asupra deciziilor, care privesc alocarea de finanțări din bugetul public. În acest moment, în Republica Moldova nu există o legislație-cadru, care ar reglementa principiile de subvenționare a unor ramuri ale economiei, ceea ce face ca fiecare agenție de stat să dorească î-și elabora propriile principii/criterii de finanțare, iar rezultatele obținute sunt adeseori neconcordate cu investițiile alocate de stat.
Recomandări	Crearea unor reglementări legislative cu privire la alocarea de subvenții și diferențierea lor față de ajutoarele bugetare în condițiile unor situații de criză (intemperii). Subvențiile alocate de stat trebuie să urmeze obiective economice pe termen lung, care nu trebuie să depindă de cicluri politice, ori de preferințe electorale. Subvenționarea trebuie să contribuie exclusiv la creșterea competitivității și potențialului de export al ramurilor subvenționate, nicidecum la menținerea lor sub controlul statului. Deciziile cu privire la modul de repartizare a subvențiilor pe anumite sectoare ale economiei sunt luate într-un cadru participativ de consultare, și trebuie să răspundă principiilor de eficiență economică, transparență și concurențiabilitate.
Impactul	Subvențiile de stat trebuie să contribuie la creșterea competitivității producției autohtone și nu la crearea de concurență neloială și susținerea financiară a întreprinderilor ineficiente.

Obiectivul 5. Definitivarea procesului de codificare a legislației fiscale

Problema	Deși, Codul fiscal include o parte considerabilă din impozitele și taxele achitate de către agenții economici, ceea ce ușurează și stabilizează sistemul de administrare fiscală și de business, autorități publice – business, totuși există încă o mulțime de plăți și taxe suplimentare, operaționalizate de către diverse agenții de stat, reglementate de legi și diverse acte normative. În multe cazuri, aceste plăți sunt minore/mici, însă procedurile de achitare consumă mult timp și eforturi administrative, depășind cu mult costurile propriu-zise. Adeseori, costurile suportate de business la plata unor taxe este de câteva ori mai mare decât costul nominal/veniturile încasate de către anumite agenții de reglementare, contribuind astfel la sporirea poverii administrative și fiscale, fără a aduce o valoare adăugată cadrului de reglementare.
Sursele problemei	Existența mai multor legi, care reglementau sistemul de impozitare. Partea de administrare a sistemului fiscal se cuprinde adeseori în diverse acte cu caracter de recomandare, instrucții ministeriale și alte acte neligislative (scrisori ale ministerului finanțelor) și nu în codul fiscal.
Recomandări	Toate plățile obligatorii ale sectorului privat trebuie să fie tratate ca taxe și urmează a fi introduse în Codul Fiscal. De cele mai dese ori, trebuie de efectuat o analiză de impact a taxelor impuse businessului privat, pentru a evalua randamentul, utilitatea și impactul format al coraportului între serviciul oferit și costurile reale ale businessului pe fiecare plată aparte. Perfecționarea procedurilor și practicilor de impunere fiscală. Începând cu anul 2010 tot ce ține de administrarea fiscală să fie reglementat exclusiv prin lege.
Impactul	Estimăm că introducerea acestor propuneri ar putea conduce la optimizarea sistemului fiscal, în ansamblu. Reducerea costurilor adiacente plății impozitelor stabilite de Codul fiscal va contribui la evitarea impozitării neoficiale pentru mediul de afaceri. Toate relațiile fiscale ale agenților economici cu statul sunt descrise într-o singură lege – Codul Fiscal.

PRIORITATEA 2:

Optimizarea sistemului fiscal

Recent, au fost înregistrate schimbări pozitive în politicile de impozitare în direcția micșorării poverii fiscale. Totuși, mai există numeroase probleme ce țin de administrarea impozitelor și legislația corespunzătoare. Relațiile businessului privat cu autoritățile fiscale (Inspectoratul Fiscal) nu sunt percepute de către antreprenori ca un serviciu de consultanță, ci înainte de toate ca o amenințare potențială și un risc pentru stabilitatea afacerilor, indiferent de mărimea ori istoria companiilor. În comparație cu legislația fiscală a altor țări din regiune, Codul Fiscal adoptat în Republica Moldova rămâne a fi destul de complicat și întortocheat, iar frecvențele sale modificări și amendamente reduc în mod esențial efectele „liberalizării fiscale”. Această stare de lucruri reduce orizontul de planificare pentru mediul de afaceri, care rămâne și așa destul de scurt, micșorând atractivitatea Republicii Moldova pentru investiții pe termen lung.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Introducerea cotei unice la impozitul pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salarizați.
2. Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente.
3. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Simplificarea sistemului de gestionare a TVA
2. Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale
3. Liberalizarea pieții de asigurare în medicină

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Introducerea cotei unice la impozitul pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salarizați

Problema	Sistemul actual de impozitare a persoanelor fizice, este un sistem de penalizare a creșterii salariale. Povara fiscală efectivă crește geometric odată cu majorarea salariilor, la angajați, ceea ce servește ca un impediment în plus pentru majorarea salariilor. Astfel, povara fiscală la ultima decilă este de 6 ori mai mare decât la prima decilă. În același timp, sistemul de impozitare pe trepte complică nejustificat administrarea impozitului și creează dificultăți celor care activează în mai multe locuri de muncă. Impozitarea efectivă a persoanelor fizice este în jur de 7%. Sistemul actual de creștere progresivă a impozitului pe venit a persoanelor fizice nu-și îndeplinește funcția sa economică și socială, ci joacă doar rolul de descurajarea a creșterilor salariale și nu permite legalizarea plăților către angajați.
Sursele problemei	Sistemul actual penalizează creșterea salariilor pentru angajați. Acest sistem este destul de complicat pentru agenții privați la calcularea și administrarea generală a impozitelor salariale. Sistemul de impozitare a salariilor pe trepte complică sistemul de impozitare, generând probleme de tipul: estimării impozitelor negative, evaziune salarială și conduce la apariția fenomenului „salariilor în plic”. Angajatul nu este stimulat să contracareze acțiunile angajatorului.
Recomandări	Introducerea cotei minime neimpozabile la nivelul salariului mediu obținut de prima decilă de salariați. Introducerea cotei unice de impozitare la nivel de 9%.
Impact	Estimăm că, introducerea cotei unice la impozitul pe venit va conduce la simplificarea esențială a sistemului de administrare a impozitului, stimulând scoaterea treptată din umbră a veniturilor neformale plătite de angajatori. Experiența altor țări a demonstrat că implementarea impozitului unic duce la creșterile încasărilor bugetare cu peste 25% în primii 3 ani de implementare. Recomandările noastre nu modifică mărimea poverii fiscale, însă îmbunătățește redistribuirea ei. Prin aplicarea acestui sistem de impozitare unică a salariului, RM ar crea un precedent foarte pozitiv la nivel european. Estimăm că introducerea acestui sistem va crește baza impozitară, stimulând creșterea salariilor în economie și productivitatea muncii. Protejează salariații cei mai defavorizați (prima decilă a salariaților vor fi scutiți de impozit, iar următoarele decile vor plăti o cotă nesemnificativă), oferind un sprijin masiv salariaților cu cele mai mici venituri.

Acțiunea 2. Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente

Problema	Utilizarea sintagmei „cota zero la importuri de utilaje și echipamente” este eronată și nu corespunde sensului său economic și juridic, ceea ce creează dificultăți importante în vederea implementării corecte a legislației. Întrucât, TVA este un impozit plătit de consumatori, acesta este perceput de către agentul economic în favoarea statului. Dat fiind faptul că peste 70% din produsele consumate în Republica Moldova sunt de import, cea mai mare cotă a TVA provine de la produsele importate. Pentru a ușura procedura de colectare a TVA, Guvernul a decis colectarea lui nu în procesul de vânzare-cumpărare, dar la momentul importului lui în țară. Astfel, agenții economici sunt obligați să achite acest impozit (TVA) la frontieră pentru orice produse importate, urmînd ca după vînzarea produselor să-și recupereze TVA-ul plătit. Perioada dintre plata impozitului (TVA) la vamă și vînzarea produsului propriu-zis reprezintă perioada în care agenții economici din Republica Moldova creditează fără dobîndă statul. În cazul produselor de consum, această perioadă constituie circa 3 luni, iar în cazul utilajelor și echipamentelor - de la 5 la 15 ani. Astfel, o procedură de administrare fiscală, s-a transformat într-un instrument de impunere forțată a agenților economici să crediteze statul fără dobîndă pe o perioadă de pînă la 15 ani, în cazul unor investiții. Aceasta situație crează o stare de frustrare și nemulțumire printre antreprenorii privați, care sunt demotivați să investească și să modernizeze capacitățile lor de producție. Drept rezultat, constatăm creșterea costurilor investițiilor cu circa 20% față de estimările inițiale. Lucru acesta se manifestă prin activitatea investițională redusă a agenților economici și drept consecință prin lipsa unei creșteri economice durabile.
Sursele problemei	Soluționarea problemei de administrare fiscală (colectarea mai eficientă a TVA) a dus la crearea unei noi probleme: obligarea agenților economici să crediteze guvernul. Colectarea în avans a TVA, crește nemotivat cu 20% costurile investiționale. Investițiile scumpe ridică costul producției autohtone, ceea ce provoacă inflație și reduce competitivitatea producției locale atât pe piața internă cât și externă. Nemotivarea investitorilor reduce atractivitatea economiei naționale, și are impact negativ asupra numărului de angajați (cu circa 15.000 angajați anual), afectând potențialul de creștere economică a RM.
Recomandări	Anularea practicii de colectare în avans (la vamă) a TVA de la utilaje, echipamente și tehnologii. Asigurarea unui echilibru între administrarea fiscală și efectele negative de impunere forțată a agenților economici să crediteze guvernul. Deschiderea conturilor speciale, pentru restituirea TVA la investiții și import de utilaje, echipamente și tehnologii.

Impact	Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente, ar permite eliberarea a 20% din sursele financiare ale agenților economici, care ar fi reinvestite, fapt ce ar accelera creșterea economică și în final încasările bugetare. De asemenea, vor scădea esențial costurile investiționale, ceea ce va contribui la creșterea competitivității producției autohtone și reducerea costurilor de producție. „Pierderile” din ratările imediate ale încasărilor de TVA vor fi compensate prin creșterea încasărilor din impozitul pe venit a persoanelor fizice (creșterea numărului de angajați și majorări de salarii) și TVA la producția autohtonă, iar pe termen lung TVA-ul ratat la vamă va fi colectat în interiorul țării. Efectul total va fi net pozitiv atât pentru economie cât și pentru bugetul public. În 2-3 ani volumul TVA colectat de la producătorii autohtoni se va majora cu cel puțin 20-30%.
--------	--

Acțiunea 3. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat

Problema	Asigurările sociale sunt, în realitate, niște relații dintre Casa Națională de Asigurări Sociale și cetățenii care sunt asigurați. Respectiv, fiecare persoană asigurată primește beneficii sub formă de plăți sociale (pensii, indemnizații, etc.), fiind obligată să efectueze transferuri către CNAS, sub formă de contribuții sociale. Datorită unei moșteniri nefaste din perioada regimului sovietic în ceea ce privește asigurările, povara cea mai mare de contribuție la bugetul asigurărilor sociale revine angajatorilor. Această stare de lucruri creează mai multe probleme, cum ar fi: angajatorul achită sume pentru remunerarea muncii mult mai mari, decât percepe angajatul, este ruptă legătura dintre asigurat și asigurător (angajații ne plătind direct în fondul de asigurări, nu sunt motivați să se intereseze de soarta contribuției lor), angajatorul poartă răspundere administrativă și penală față de corectitudinea transferurilor către bugetul de asigurări sociale (în fapt ei sunt nevoiți să presteze pe gratis, un serviciu impropriu lor, de percepatori fiscali). În plus, legislația actuală nu prevede restituirea contribuțiilor sociale, care depășesc 5 salarii medii pe țară. Astfel, dacă o persoană este angajată în 2 sau mai multe locuri și contribuie la fondul de asigurări sociale cu o sumă care depășește limita maximă admisibilă, el nu-și poate recupera înapoi banii alocați.
Sursele problemei	În relația dintre asigurător (CNAS) și asigurat (angajatul) intervine o terță persoană - angajatorul, care nu ar trebui să aibă de fapt nici o atribuție în relațiile dintre asigurător și asigurat. Agenților economici li se atribuie în mod silit funcția de percepatori fiscali, ceea ce provoacă costuri suplimentare în activitate.
Recomandări	Agentul economic trebuie să aibă doar o singură relație în reaport cu angajații săi, în temei legată de remunerarea muncii. Relațiile dintre angajați și CNAS se stabilesc în mod individual, fără implicarea directă a angajatorului.
Impact	În cazul eliminării angajatorului din relația Angajat – CNAS, estimăm o îmbunătățire reală a sistemului de asigurări sociale și relației dintre angajat și angajator. Astfel, angajatul va cunoaște care sunt sumele reale pentru remunerarea muncii achitate de către angajator. Angajatul va fi în acest fel principalul subiect interesat să cunoască soarta contribuțiilor sale. Oamenii de afaceri vor fi scutiți de îndeplinirea unor funcții improprii de percepatori fiscali, fapt ce va permite optimizarea costurilor de producție și simplificarea procesului de contabilitate.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Simplificarea sistemului de gestionare a TVA

Problema	Procedurile de restituire a TVA la mărfurile exportate reprezintă un proces foarte dificil, marcat de factori subiectivi și de interese greu de analizat. Astfel, cadrul legal nu prevede proceduri clare de restituire a TVA, dar se bazează pe deciziile voluntare ale comisiilor de restituire, care pot delibera asupra condițiilor de restituire. Contrar prevederilor legale, agenții economici sunt nevoiți să aștepte adeseori perioade îndelungate (6-9 luni) până reușesc să primească suma alocată, dar există și companii care nu-și pot restitui în general plățile achitate pentru TVA. Constatăm că avem în această situație o acțiune de creditare forțată a Guvernului cu sute de milioane de lei ade către agenții economici privați. Procedurile de restituire a TVA contrazic politicile de liberalizare a economiei și reduc motivația businessului de a exporta produse, paralel cu creșterea costurilor tranzacționale ale producției autohtone.
Sursele problemei	Guvernul aplică prezumția de vinovăție asupra agenților economici, care intenționează restituirea TVA. Agenții economici sunt obligați să prezinte un set excesiv de documente, pentru a demonstra buna credință, și lipsa de intenții „criminale”. Situația este agravată și de faptul că, adeseori, Guvernul privește restituirea TVA ca pierderi ale bugetului de stat, străduindu-se să amâne aceste decizii.
Recomandări	Este necesar de a preciza și de a echilibra funcțiile organelor de stat cu interesele businessului privat. Anularea categoriilor de plătitori TVA în vederea eligibilității pentru restituirea TVA, în scopul asigurării unui tratament echitabil tuturor agenților economici. Inspectoratul fiscal trebuie să se ocupe de colectarea impozitelor, iar funcția de a depista ilegalitățile comise să fie exercitată doar de către organele specializate de combatere a crimelor economice. Deschiderea conturilor speciale, pentru restituirea TVA la investiții și import de utilaje, echipamente și tehnologii.
Impact	Simplificarea procedurilor de restituire a TVA va stimula exporturile. Va crea un sistem de relații de cooperare și parteneriat între organele de stat și agenții economici. Va îmbunătăți mediul de afaceri, diminuând costurile administrării businessului privat.

Obiectivul 2. Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale

Problema	Actualul sistem fiscal este destul de dezechilibrat, fiind conectat doar la funcția de colectare a impozitelor pentru necesitățile curente, fără a încuraja investițiile strategice ale businessului, dezvoltarea sectorului privat pe termen lung și atingerea unor rezultate mici pe termen scurt. Apariția noilor reglementări fiscale nu reprezintă rezultatul unei activități de consultare a businessului, și nici produsul unei abordări sistemice, ci mai degrabă „produsul sezonier” al birocrăției de stat. Politica fiscală a statului este prelevată de componenta „cheltuieli bugetare” și mai puțin de nevoia instituirii și dezvoltării unui sistem național de impozitare, care să se îmbine armonios cu scopuri strategice, care servesc obiectivelor de creștere economică durabilă.
----------	--

Sursele problemei	Constatăm inexistența unei tradiții instituționale de planificare pe termen mediu și lung a obiectivelor politicii economice în Republica Moldova. Lipsa unui dialog efectiv între stat și sectorul privat nu are loc, din cauza faptului că ambele părți se suspectează reciproc, iar canalele de comunicare existente nu sunt satisfăcătoare. Relațiile dintre stat și business nu respectă principiul „egalității părților”. La formularea obiectivelor de politici fiscale prevalează interesele corporatiste ale administrației centrale, inclusiv prin acordarea de înlesniri și facilități fiscale anumitor grupuri clientelare, în absența unei abordări echilibrate și echidistante a businessului, în ansamblul său.
Recomandări	Este necesar de a elabora o politică fiscală pe termen lung (10 – 15 ani) în Republica Moldova. Obligatorietatea consultării mediului de afaceri într-un cadru instituționalizat, care să permită influențarea transparentă a politicilor fiscale de către businessul înregistrat. Asigurarea intereselor statului și a businessului prin acorduri de consens, semnate la nivel național. Excluderea apariției de noi reglementări fiscale fără consultarea în prealabil a mediului de afaceri și prezentării publice a poziției celor afectați.
Impactul	Transparența maximă trebuie de asigurat la adoptarea oricăror noi reglementări fiscale sau de alt gen.

Acțiunea 3. Liberalizarea pieții de asigurare în medicină

Problema	Asigurarea medicală este una din multiplele forme de asigurări existente în Republica Moldova. Însă sistemul actual centralizat nu permite diversificarea formelor de asigurare în conformitate cu necesitățile și posibilitățile asiguraților. Astfel, fiecare persoană contribuie cu sume fixe sau părți din salariu (3%+3%) și beneficiază de forme egale de deservire medicală. Sistemul actual de asigurare în medicină este orientat mai mult în asigurarea echității sociale, decât în satisfacerea nevoilor individuale ale asiguraților. Lipsa unei demonopolizări adecvate a sistemului existent de asigurare în medicină nu permite eficientizarea lui.
Sursele problemei	Perceperea sistemului de asigurare medicală ca o formă suplimentară de impunere fiscală. Asigurarea medicală nu este privită ca un serviciu oferit de subiecții economiei de piață, ci mai degrabă este tratată ca un serviciu oferit de către organele de stat din contul unui impozit.
Recomandări	Tratarea sistemului de asigurări medicale, ca un serviciu obținut în condiții de concurență între prestatori. Liberalizarea sistemului de asigurări sociale, cu dreptul asiguratului să-și aleagă compania și modul de asigurare. Statul trebuie să aplice politica sa doar: 1) Stabilirea obligativității asigurării angajaților de către angajatori, 2) stabilirea cotei minime obligatorii de asigurare. Restul realităților sunt reglementate de piață, concurență și dorința angajatorilor de a fideliza angajații.
Impact	Liberalizarea sistemului de asigurări medicale va permite dezvoltare sistemului de asigurări în Moldova, va crește competiția între asiguratori și va contribui la diversificare serviciilor de asigurare și optimizarea funcțională a sistemului.

PRIORITATEA 3:

Consolidarea instituțiilor de drept

Procesul de armonizare a legislației RM cu cea a UE a generat un vector pozitiv în perfecționarea legislației economice a țării, deși până acum rezultatul este destul de modest. Incertitudinea, provocată de așteptarea modificărilor în legislația curentă, se reflectă negativ asupra disciplinei fiscale, asupra planificării afacerilor și atragerea investițiilor pe termen lung, chiar și în cazul, în care aceste modificări au un caracter pozitiv. O îngrijorare deosebită a cercurilor de afaceri este provocată de interpretarea voluntară a legilor și aplicarea lor selectivă, ce subminează încrederea într-un sistem judiciar imparțial și just. Salvagardarea drepturilor de proprietate și aplicarea justă a dreptului stârnesc îngrijorarea majorității firmelor, în special în ceea ce ține de soluționarea problemelor apărute între agenții economici și de stat.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești.
2. Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, etc.
2. Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești.
3. Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă.

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești

Problema	Respectarea principiului „egalității părților” în orice fel de dispute apărute reprezintă un criteriu definitoriu pentru statele democratice. Respectiv, dreptul unei instituții de stat de a penaliza agenții economici prin confiscarea unor produse înseamnă, în realitate, că aceștea aplică o legislație și verifică corectitudinea implementării ei, ceea ce discriminează cealaltă parte. Doar instanțele de judecată pot decide asupra ilegalității sau corectitudinii îndeplinirii unei legislații anumite. Autoritățile de stat trebuie să demonstreze incorectitudinea unor acțiuni ale businessului privat în instanța de judecată, și nu businessul privat să-și demonstreze legalitatea activităților sale.
----------	---

Sursele	Legislația națională atribuie adeseori competența supravegherii îndeplinirii legilor în vigoare aceluiași agenții de stat, care sunt responsabile de implementarea lor, ceea ce creează un conflict iminent de interese. Această situație încurajează autoritățile de stat să aplice sancțiuni fără a avea decizii finale ale unor instanțe, justificându-și existența prin impunerea de sancțiuni și costuri suplimentare businessului, interpretând legislația în propriul interes. Creând condiții favorabile pentru propria funcționare, acest tip de comportament al unor agenții de stat discriminează sectorul privat și subminează rolul justiției independente.
Recomandare	Toate instituțiile publice trebuie să fie tratate ca subiecți egali în drepturi cu sectorul privat, și doar instanțele judecătorești pot decide asupra ilegalității unor acțiuni.
Impactul	Businessul nu va fi nevoit să apeleze la relații extra-legale pentru a-și asigura funcționarea, iar toată povara disputelor existente între business și diverse agenții de reglementare va ține de responsabilitatea acuzației, agențiile de stat, care trebuie să demonstreze în instanță existența unor fapte ilegale.

Acțiunea 2. Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat

Problema	Legea privind organizarea judecătorească prevede un mecanism de finanțare a instanțelor judecătorești, care să asigure independența lor față de factorul politic și administrativ. În fapt, însă instanțele judecătorești sunt finanțate conform legii procesului bugetar, care descrie modul de finanțare a instituțiilor subordonate guvernului. Drept consecință, se creează o dependență periculoasă între instanțele judecătorești și puterea politică în stat. Dependența financiară a instanțelor judecătorești face vulnerabilă activitatea lor. Dacă un agent economic este în litigiu cu un organ de stat, atunci plata compensațiilor este asigurată de Ministrul Finanțelor, care la rândul său decide asupra modului de finanțare a instanțelor judecătorești. Respectiv, avem un conflict direct de interese, iar organele judecătorești foarte greu vor adopta o decizie contra celor care hotărăsc soarta finanțării lor.
Sursele problemei	Confundarea instanțelor judecătorești cu instituțiile subordonate Guvernului. Existența conflictului de interes, cel care asigură justiția este deseori dependent de decizia unei alte părți implicate în proces.
Recomandări	Crearea unui sistem independent de finanțare a justiției, în conformitate cu legea privind organizarea judecătorească.
Impact	Estimăm că finanțarea autonomă a justiției va consolida independența și profesionalismul instanțelor de judecată, gradul lor de independență față de puterea politică. Va dispărea situația conflictelor de interese, în care o parte implicată în proces poate influența în mod direct sau indirect organele justiției, în defavoarea celeilalte părți.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială.

Problema	Lipsa de aplicare a legislației existente în domeniul drepturilor de proprietate descurajează investițiile locale și străine și are un impact negativ asupra creșterii economice. Politici de stat de susținere financiară a unor sectoare strategice (IT, film, muzică) se ciocnește de incapacitatea statului de a proteja drepturilor de bunuri intelectuale. Protecția dreptului asupra proprietății deținute are un impact mult mai mare decât orice stimulente economice/financiare. Neavând asigurat un cadru practic de protejare a drepturilor de proprietate, economia RM devine necompetitivă chiar pe plan regional, fiind evitată de marii investitori.
Sursele problemei	Capacitatea redusă de monitorizare și aplicare a legislației pe fundalul unei neînțelegeri a importanței drepturilor de proprietate, inclusiv intelectuală. Lipsa unor reguli stricte de protecție a drepturilor de proprietate stimulează pirateria, și demotivează investițiile în tehnologii de vârf, care ar putea să conducă la dezvoltarea unor ramuri strategice, în care potențialul uman și informațional al țării ar fi competitiv.
Recomandări	Întărirea capacităților de aplicare a legislației în domeniul protecției drepturilor de autor și crearea unor parteneriate public – private între sectorul privat și aceste agenții. Educația populației (consumatorilor) asupra efectelor negative, pe care ignorarea sau folosirea ilegală a unor proprietăți intelectuale le are asupra creșterii economice și intereselor generale.
Impact	Protejarea sectoarelor de vârf a economiei naționale (IT) ar conecta țara la importante piețe și furnizori de servicii intelectuale pe plan internațional. Întărirea ordinii pe acest domeniu de reglementare și garantare a drepturilor de proprietate ar spori brusc credibilitatea intențiilor și imaginea țării în exterior, ar stabiliza proiectele de afaceri, și ar întări gradul de încredere între mediul de afaceri și stat.

Obiectivul 2. Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești.

Problema	Imaginea negativă a sistemului judecătoresc este determinată în mare parte de capacitatea redusă de implementare a propriilor decizii. Legislația RM prevede posibilitatea de a contesta acțiunile executorului judecătoresc, ceea ce transformă procesul de executare a deciziilor finale într-un proces infinit. Multe dintre deciziile finale ale curților naționale sunt rejudecate ulterior la CEDO.
Sursele problemei	Executarea silită este de obicei contestată și repune pe rol cazul asupra căruia au fost adoptate decizii finale ale unor instanțe judecătorești.

Recomandări	Executarea necondiționată a deciziilor instanțelor judecătorești fără drept de contestare a acțiunilor decise de judecată. Părțile care consideră că drepturile lui au fost afectate de executarea deciziei, poate contesta în instanța de judecată statul, dar fără de a contesta acțiunea propriu-zisă a executorului judecătoresc.
Impact	Va asigura drepturile ambelor părți la justiție echitabilă. Va întări capacitatea puterii judecătorești de a-și implementa deciziile. Va spori încrederea în justiție. Va crește responsabilitatea executorilor judecătorești față de rezultatul obținut. Dreptul celui care câștigă un proces trebuie să fie asigurat că în termenii prescriși își va obține repararea prejudiciului cauzat, iar nemulțumirile față de modul în care a fost executată o decizie judecătorească vor viza statul și nu vor afecta decizia propriu-zisă.

Acțiunea 3. Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă

Problema	În activitatea agenților economici apar diverse litigii de muncă, când părțile implicate ajung la divergențe legate de remunerarea muncii, disciplina muncii, avansarea în post, concedierea, recalificarea. Toate aceste litigii de muncă pot fi soluționate în prezent doar pe cale judiciară. Însă, apelarea la justiție este o practică foarte costisitoare și consumatoare de timp. Drept urmare, în instanțele de judecată se apelează numai în cele mai grave cazuri, iar marea majoritate a litigiilor de muncă rămân nesoluționate, creând un mediu de activitate nefavorabil atât pentru angajator cât și angajat.
Sursele problemei	Lipsa formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă. Costurile ridicate a soluționării litigiului în instanțele judiciare.
Recomandări	Crearea sistemelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă: medierea și arbitrajul.
Impact	Crearea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă, va crește nivelul de acces la justiție, va reduce timpul de soluționare a litigiilor și va micșora esențial costurile de soluționare a litigiului. Accesul la formele alternative de soluționare a litigiilor de muncă, va reduce numărul cazurilor nesoluționate și va crește calitatea mediului de muncă.

PRIORITATEA 4:

Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman

În ultimul timp, un număr îngrijorător de companii moldovenești și investitori străini se ciocnesc cu deficitul de forță de muncă calificată. Acest lucru demonstrează faptul că Republica Moldova pierde un asemenea avantaj concurențial după cum este forța de muncă ieftină, în continuare nefiind capabilă să folosească acest lucru pentru atragerea investițiilor străine și modernizarea economiei. Productivitatea joasă are ca consecință amânarea creșterii salariilor până la nivelul țărilor spre care forța de muncă tinde să emigreze. Acest fapt, și mai mult scoate în evidență atât deficitul forței de muncă cât și lipsa cadrelor calificate în toate sectoarele economiei, în special în cele mai dinamice ramuri ca IT, construcții și sfera serviciilor. Tot mai mulți angajatori se arată îngrijorați de incapacitatea sistemului național de educație de a corespunde cerințelor pieței, de asemenea se atestă o scădere a nivelului calității sistemului educațional. Lipsa unor mecanisme bine stabilite, ce ar adapta nivelul calificării angajaților corespunzător cererii existente pe piață, forțează întreprinderile să lucreze de sine stătător asupra nivelului de pregătire profesională a muncitorilor, astfel asumându-și unele riscuri ulterioare.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară
2. Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii
3. Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale
2. Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți
3. Stimularea sistemului de pensii facultative

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară

Problema	Actualul sistem impune restricții și condiționări, preluate din vechiul sistem sovietic la angajarea și salarizarea personalului din sectorul privat. În acest fel, constatăm o intervenție nejustificată de reglementare a statului pe un domeniu care ține doar de competența exclusivă a factorului managerial din sectorul de afaceri. Statul poate stabili doar plafoane minime de salarizare, grile de remunerare, fără a impune sectorului privat modalități de salarizare pe arealul de responsabilitate privat. Modelul de salarizare reprezintă un factor al competitivității economice și, adeseori, firmele private câștigă prin utilizarea inovatoare a sistemului de salarizare pentru proprii angajați. Reformarea sistemului de salarizare. Trecerea de la salariile tarifare la sisteme independente de salarizare, cu introducerea noțiunii de salariu minim pe țară. Lista restricțiilor la salarizare, în rest liberalizarea pieței muncii. Diversificarea impozitului social pentru eliminarea salarizării nedeclarate.
Sursele problemei	Legile în vigoare (Codul muncii și Legea salarizării) păstrează o serie de prevederi restrictive în privința angajării și salarizării personalului, care se aplică în mod obligatoriu și sectorului privat. Statul ar putea să reglementeze mai strict doar întreprinderile care participă cu propriul capital, dar nu și sectorul privat, în care doar proprietarii pot lua decizii finale asupra modului de salarizare.
Recomandări	Introducerea prin lege a noțiunii de salariu minim pe țară, unicul indicator obligatoriu pentru toți angajatorii indiferent de forma de activitate și statul juridic. Protejarea sectorului privat împotriva acțiunilor agențiilor de stat de a stabili reguli și normative obligatorii de salarizare.
Impact	Liberalizarea sistemului de salarizare, va permite diversificarea sistemelor și metodelor de remunerare și motivare a personalului, cu introducerea diverselor forme moderne de management. Drept consecință va crește competiția între agenții economici privind atragerea forței de muncă calificată, prin utilizarea unor scheme complexe de motivare a personalului.

Acțiunea 2. Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii

Problema	Actualul sistem de asigurare socială nu asigură o protecție socială corespunzătoare a angajaților. Cei cu venituri înalte nu au acces la protecție socială integrată, fiindu-le limitate drepturile de a transfera mai multe resurse pentru asigurările sociale (nu mai mult de 5 salarii medii), respectiv, la vârsta pensionării, pensiile acordate de stat vor fi mult mai mici decât statutul social pe care l-au deținut.
Sursa	Sistemul asigurărilor sociale reprezintă un sistem nivelator, care nu permite angajaților cu venituri mai înalte să-și asigure pensii corespunzătoare. Nemotivarea angajaților să plătească contribuții sociale. Lipsa unui sistem alternativ de formare a pensiilor facultative pentru anumite categorii cu venituri mai înalte.
Recomandări	Anularea limitei maxime de contribuții în bugetul asigurărilor sociale cu menținerea limitei maxime obligatorii.
Impact	Asigurarea libertății indivizilor de a se proteja social, achitând mai mulți bani din veniturile lor curente în contul viitoarei pensii. Majorarea încasărilor în bugetul asigurărilor sociale.

Acțiunea 3. Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori

Problema	Dezvoltarea economică va înăspri competiția dintre agenții economici pentru forța de muncă calificată. De asemenea, fiecare angajator este preocupat de creșterea loialității angajaților săi. Un factor nu mai puțin important este creșterea responsabilității sociale a oamenilor de afaceri și cerințelor angajaților față de angajatori. Pentru a răspunde acestor provocări agenții economici oferă mai multe facilități angajaților săi cum ar fi: tichete alimentare, foi de odihnă, locuri în grădiniță pentru copii angajaților, tichete pentru transport. Toate aceste facilități sporesc atractivitatea întreprinderii, fidelizează angajații, îmbunătățesc condițiile de muncă și respectiv productivitatea muncii, etc. Însă cu toate că teoria economică, explicit prevede mai multe forme de motivare a angajaților, iar aceste facilități oferite, sunt direct legate de procesul de producție, agenții economici întâmpină dificultăți, atunci când doresc să introducă la costuri aceste cheltuieli.
Sursele problemei	Nerecunoașterea de către autoritățile publice ca costuri de producție, cheltuielile provocate de stimulentele nemonetare oferite de angajatori.
Recomandări	Introducerea în legislația națională a termenului de „Pachet social”, care să cuprindă întreaga gamă de facilități oferită de către angajatori angajaților. Cheltuielile aferente pachetului social să fie tratate ca costuri de producție și respectiv să fie deductibile la plata impozitului pe profit a agenților economici.
Impact	Vor crește posibilitățile de motivare a angajaților din partea patronilor. Se vor îmbunătăți condițiile de muncă a angajaților, ceea ce va duce la majorarea productivității. Va crește loialitatea angajaților față de firmă, ceea ce va reduce fluctuația de cadre.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale

Problema	Elaborarea unei strategii educaționale armonizată cu necesitățile economiei naționale. Sistemul educațional nu este racordat la necesitățile economiei naționale. Drept consecință specialiștii pregătiți nu satisfac necesitățile minime ale agenților economici. Ca rezultat statul și părinții alocă resurse enorme pentru pregătirea tinerilor specialiști, iar agenții economici mai târziu sunt nevoiți să realoce banii proprii pentru re-instruirea specialiștilor, conform necesităților sale.
Sursele problemei	Sistemul educațional lucrează în mod independent de mediul de afaceri. Pregătirea specialiștilor se face fără consultarea și identificarea necesităților reale ale economiei naționale. Agenții economici sunt nevoiți să dubleze efortul statului în pregătirea cadrelor, prin alocare mijloacelor proprii în re-instruirea tinerilor specialiști

Recomandări	Crearea Agenției de Formarea Profesională a Adulților. Curriculumul educațional împreună cu mediul de afaceri. Susținerea în egală măsură de către stat a sistemelor alternative de educație. Stimularea agenților economici de a coopera cu instituțiile de învățământ. Compensarea a 50% a costurilor de formare și instruire profesională a businessului privat de către stat.
Impact	Eforturile financiare ale statului, angajaților și angajatorilor, în pregătirea profesională, vor fi unificate. Aceasta va asigura sinergia sistemului, va reduce costurile educaționale și va crește calitatea pregătirii tinerilor specialiști.

Acțiunea 2. Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți

Problema	Cu toate că Codul Muncii din Moldova a fost adoptat în anul 2003, la baza lui stă fostul cod al muncii din anul 1973. Filosofia codului muncii vine din logica de funcționare a economiei sovietice, când pe de o parte erau marile întreprinderi de stat, iar pe cealaltă parte mici angajați. În economia de piață, există o concurență acerbă între angajatori, iar numărul și diversitatea lor mare, crește puterea de negocieri a angajaților. Respectiv Codul Muncii, trebuie să asigure un echilibru de obligații și interese între angajatori și angajați. Prevederile actuale ale codului muncii, sunt practic imposibil de realizat în totalitate, drept consecință crește prăpastia dintre cadrul legal al relațiilor de muncă și practicile existente în Moldova.
Sursele problemei	Tratarea privilegiată în codul muncii a angajaților. Dezechilibru între drepturile și obligațiile angajatorilor și drepturile și obligațiile angajaților
Recomandări	Tratarea de pe poziții egale a angajatorilor și angajaților. Echilibrarea intereselor ambelor părți în textul Codului Muncii.
Impact	Echilibrarea intereselor angajatorilor și angajaților va duce la crearea unor relații normale de muncă, când practicile utilizate vor corespunde cu prevederile legale și invers. Va dispărea situația actuală, când codul muncii oferă o mulțime de avantaje angajaților, iar în realitate ele nu sunt îndeplinite.

Acțiunea 3. Stimularea sistemului de pensii facultative

Problema	Diversificarea veniturilor la nivelul populației RM impune și o diversificare a formelor de asigurare socială pentru persoanele din economia națională. Actualul sistem este nivelator și nu corespunde așteptărilor pensionare diferite pentru diferite categorii sociale; nu stimulează formarea de economii și instrumente de protecție a populației, conform economiei de piață, orientând toate economiile spre consumul curent.
Sursa	Lipsa sistemului de pensii facultative. Lipsa de tradiții care să încurajeze acceptarea pensiilor private. Lipsa de jucători pe piața de asigurări sociale.
Recomandări	Încurajarea participării cetățenilor la diverse programe de asigurare a pensiilor facultative în condițiile asigurării stabilității și garanțiilor din partea statului.
Impact	Diversificarea formelor de asigurare socială. Creșterea siguranței cetățenilor asupra viitorului lor. Reorientarea unor importante venituri ale populației de la consum spre fonduri investiționale și transformarea contribuțiilor lor în resurse financiare pe termen lung, comparabile cu cele ale sistemului bancar.

PRIORITATEA 5:

Promovarea investițiilor și facilitarea comerțului extern

Guvernul Republicii Moldova a reușit să finalizeze cu succes procesul de negociere a regimului de preferințe comerciale cu UE și CSI. Sistemul de comerț asimetric creează importante oportunități în direcția maximizării exporturilor și creșterii schimburilor comerciale preferențiale cu țările UE. În special, sunt avantaje exporturile pe piețele acestor țări. Totodată, potențialul concurențial nu se axează pe consolidarea capacității de producție, însă continuă să se bazeze pe cheltuieli cât mai reduse în ceea ce privește forța de muncă, într-atât de joase încât în Republica Moldova acest indice a depășit nivelul aceluiși indicator în China. Printre motivele de bază care tergiversează procesul de consolidare a capacității de export a întreprinderilor moldovenești putem enumera subdezvoltarea tehnologiilor avansate, implementarea la nivel nesatisfăcător a strategiilor de management și marketing.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investiții capitale
2. Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă
3. Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale
4. Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe.
2. Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare
3. Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investițiile capitale

Problema	Dezvoltarea economică a unei țări este asigurată de accesul agenților economici la resurse financiare, oferite în volume suficiente de către instituțiile financiare. Într-o economie în dezvoltare, precum cea a Moldovei, volumul de resurse financiare disponibile, trebuie să fie de cel puțin 60% din PIB. La noi însă ele oscilează în jur de 50% și datorită presiunilor inflaționiste înalte, Banca Națională a Moldovei luptă cu problema lichidității prin înăsprirea politicii financiare. Drept consecință avem surplus de lichiditate, în condiția când masa monetară este mult sub limita admisibilă. Iar lupta BNM contra inflației, duce la scumpirea resurselor creditare, ceea ce va provoca creșterea costurilor de producție și drept consecință o inflație și mai ridicată. Mai mult în condiția când agenții economici suferă de lipsa de finanțare BNM, este nevoită să plătească dobândă bancară, pentru resursele financiare scoase din circulație, pentru asigurarea stabilității macroeconomice. Drept consecință, incapacitatea economiei de asimilare a banilor provoacă încetinirea creșterii economice și cheltuieli de sterilizare a masei monetare.
Sursele probleme	Capacitatea redusă a agenților economici de a contracta împrumuturi și a băncilor comerciale de a oferi credite. Drept consecință avem o economie subfinanțată și surplus de lichiditate în sistemul financiar. Iar acest fapt, impune BNM să sterilizeze masa monetară și să înăsprească politica monetară în condiția de capacități limitate a agenților economici de a se credita. Necesitate de asigurare cu gaj în mărime de până la 140% din suma contractată, crește enorm bariera de acces la resurse financiare a agenților economici.
Recomandări	Crearea unui fond de gajare a împrumuturilor investiționale contractate de agenții economici. Băncile vor fi responsabile ca rata împrumuturilor nerambursate, oferite prin intermediul programului de gajare, să nu depășească media pe sistemul bancar (circa 5%). Astfel agenții economici vor trece toate procedurile de contractare a împrumuturilor, cu excepția necesității de a oferi gaj.
Impact	Sumele necesare pentru sterilizarea masei monetare (400 milioane lei anual) ar permite oferire de gaj pentru împrumuturi investiționale de 8 miliarde de lei. Aceste investiții sunt comparabile cu volumul actual al investițiilor din Moldova. Politica de gajare a investițiilor ar permite amplificarea relațiilor dintre sectorul financiar și mediul de business precum și direcționarea banilor de pe piața cheltuielilor curente, care provoacă presiuni asupra inflației spre piața costurilor de lungă durată, care temperează inflația. Prin acest mecanism combaterea inflației prin înghețarea capitalului va provoca creșterea economică și nu stagnarea, cum are loc în prezent.

Acțiunea 2. Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă

Problema	Legislația națională tratează discriminatoriu agenții economici în dependență de apartenența lor națională. Astfel, investitorii străini sunt privați de dreptul de a procura terenuri cu destinație agricolă. Această restricție de acces pe piața terenurilor agricole provoacă subdezvoltarea ramurii, capitalizarea redusă a agriculturii și capacități infime de atragere a resurselor financiare în agricultură. Drept consecință lipsa de resurse financiare și tehnologii moderne duce la aceea că productivitatea în agricultură este de 3-5 ori mai mică decât în țările europene, iar valoarea adăugată creată este incomparabilă cu practicile europene. Pentru funcționarea eficientă a sectorului agricol, rulajul anual de capital în agricultură trebuie să fie de circa 1,5 miliarde EURO.
Sursele problemei	Discriminarea agenților economici pe criterii de apartenență națională. Acordarea terenurilor agricole un statut special față de alte forme de proprietate.
Recomandări	Aplicarea principiului de non-discriminare a agenților economici
Impact	Liberalizarea pieții agricole va conduce la creșterea de 5-10 ori a capitalizării sectorului agricol. Drept consecință, va crește enorm capacitatea producătorilor agricoli de a atrage resurse financiare în sector. Venirea investitorilor străini va duce la apariția noilor tehnologii moderne în agricultură și așa numiților „campioni”. Fiecare ramură a economiei pentru o dezvoltare durabilă are nevoie de „campioni”. Venirea resurselor financiare, creșterea capitalizării agriculturii și apariția campionilor va provoca creșterea valorii adăugate în agricultură de cel puțin 2-3 ori, în perioada imediat următoare.

Acțiunea 3. Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale

Problema	Economia Republicii Moldova reprezintă în acest moment una dintre cele mai deschise economii, în care ponderea comerțului extern depășește 100% din PIB, indicator mult mai înalt decât media europeană. Însă, cu regret deschiderea economiei are loc într-un singur sens, astfel încât importurile în Moldova dețin o pondere îngrijorătoare în totalul comerțului extern și este de peste 3 ori mai mare decât exporturile Moldovenești. Prioritatea numărul 1 în domeniul comerțului extern este stimularea la maxim a potențialului de export a economiei naționale.
Sursele problemei	Exporturile de produse autohtone pe piețele externe sunt frânate de gradul competitivității reduse a economiei naționale. Potențialul slab de penetrare a noilor piețe. Insuficiență de resurse financiare pentru cucerirea de noi piețe.

Recomandări	Simularea asocierii în Ghilde profesionale a producătorilor naționali. Compensarea parțială a costurilor de participare la expozițiile internaționale. Cofinanțarea acțiunilor de promovare a producției locale pe piețele externe.
Impact	Co-finanțarea acțiunilor de promovare a producției locale pe piețele externe va servi un stimulente pentru agenții economici de a aloca resurse financiare pentru activități de promovare. Eforturile conjugate ale autorităților și mediului de business pe de o parte va servi intereselor private ale businessului, pe de altă parte va servi interesului public, deoarece va spori cunoașterea și imaginea pozitivă a Moldovei ca țară producătoare de anumite bunuri și servicii. Anume posibilitatea de a crește imaginea în ansamblu a țării datorită unor acțiuni particulare de promovare a produselor și explică raționamentul de ce Guvernul trebuie să cofinanțeze acțiunile de promovare a producției locale de către întreprinzători pe piețele externe.

Acțiunea 4. Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I

Problema	Lipsa terenurilor cu destinație industrială este un impediment de bază în dezvoltarea economică a Republicii Moldova. Toate suprafețele destinate industriei în cea mai mare parte au fost alocate pe timpul URSS, când au fost elaborate ultimele planuri urbanistice de dezvoltare. În prezent localitățile Moldovei nu dispun de planuri urbanistice, iar terenul existent în raza localităților este suprasolicitat. Introducerea în circuitul industrial a noilor terenuri, este practic imposibilă datorită procedurilor defectuoase, costurilor ridicate de scoatere din circuitul agricol și faptului că decizia nu este luată la nivel local, dar la nivel de Guvern. În condiția, când zeci de mii de hectare de teren agricol nu sunt utilizate, industria suferă de lipsa spațiilor de dezvoltare, iar autoritățile locale nu pot întreprinde nimic pentru a soluționa problema.
Sursele problemei	Decizia de schimbare a destinației terenurilor agricole în terenuri industriale, nu este primită de autoritățile publice locale, dar de Guvern. Procedurile de schimbare a destinației sunt foarte consumatoare de timp și resurse financiare enorme.
Recomandări	Competența de schimbare a destinației terenurilor, trebuie să fie transferată de la nivel central la nivel local.
Impact	Transferul competenței de schimbare a destinației terenurilor la nivel local va permite urgentarea procesului de introducere în circuitul industrial a terenurilor agricole, va consolida relațiile dintre business și autoritățile locale. Banii obținuți de la vânzarea terenurilor, vor fi utilizați la nivel local (acolo unde a apărut necesitatea de teren industrial) ceea ce va crește capacitatea autorităților locale de a dezvolta infrastructura. Drept consecință, businessul pe lângă accesul simplificat la terenuri pentru industrie, va avea și o infrastructură dezvoltată. De asemenea, transferul de competențe va permite dezvoltare parteneriatului public - privat în domeniul dezvoltării economiei locale.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe.

Problema	În Republica Moldova, mecanismele interne de transfer a cunoștințelor, precum și mecanismele externe, în special prin cumpărătorii străini, sunt slabe sau lipsesc. Dată fiind concurența intensă, firmele din RM nu sunt într-o poziție puternică de a solicita asistența tehnică și de a obține know-how-ul tehnic cu propriile forțe, nu dispun de suficiente resurse financiare și umane sau informații. Ca rezultat, multe firme se bazează doar pe suportul donatorilor, deși doar investițiile pot duce la schimbări radicale ale situației, și nu granturile.
Sursa problemei	Lipsa de know-how-uri și cunoștințe moderne economice. Izolarea businessului local de circuitul intelectual internațional;
Recomandări	Acordarea suportului întreprinderilor locale pentru achiziționarea de sine stătătoare a capacității de gestiune a tehnologiilor și cunoștințelor. Stimularea investițiilor în tehnologiile noi și atragere de cunoștințe.
Impact	Creșterea competitivității de export și consolidarea capacităților de penetrare și menținere a piețelor de desfacere. Capacități înalte de atragere a investițiilor strategice de către întreprinderile locale. Dezvoltarea unui mediu competitiv național atractiv pentru companiile moldovenești și investitori străini.

Obiectivul 2. Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare.

Problema	Politica restrictivă a Băncii Naționale din Moldova cumulată cu lipsa surselor alternative de finanțare, creează dificultăți agenților economici la obținerea resurselor financiare destinate investițiilor capitale. Astfel, în prezent toată povara de asigurare financiară a mediului de business, cade asupra sectorului bancar, care s-a dezvoltat dinamic în ultimii ani și în prezent dispune de lichidități de peste 50% din PIB. Însă pentru dezvoltarea normală a economiei este nevoie ca lichiditățile din economie să constituie cel puțin 60-70% din PIB. Pentru aceasta este strict necesar crearea și consolidarea altor forme de instituții financiare. În teoria economică este cunoscut faptul că investițiile pe termen lung (min. 5 ani) pot fi realizate doar când rata dobânzii este sub 10%. În condițiile unor instabilități macroeconomice, când rata inflației este de peste 13-15% anual, iar BNM obligă băncile comerciale să dețină rezerve obligatorii de 22%, aceasta ridică esențial prețul banilor pentru băncile comerciale și drept consecință, ele sunt impuse să ofere credite la o dobândă de 20-22%. Astfel, politica BNM de reducere a inflației prin ridicarea rezervelor obligatorii, duce la scumpirea resurselor financiare pentru mediul de business și drept consecință, creșterea prețurilor. Performanțele înalte atinse de băncile comerciale pe de o parte și accesul limitat al agenților economici pe de altă parte, ne duce la gândul că, cauza adevărată a problemelor de finanțare a investițiilor ține de politica macroeconomică defectuoasă și lipsa instituțiilor financiare alternative.
Sursa problemei	Politici macroeconomice defectuoase. Lipsa unor instituții financiare alternative. Gradul scăzut de monetizare a economiei;

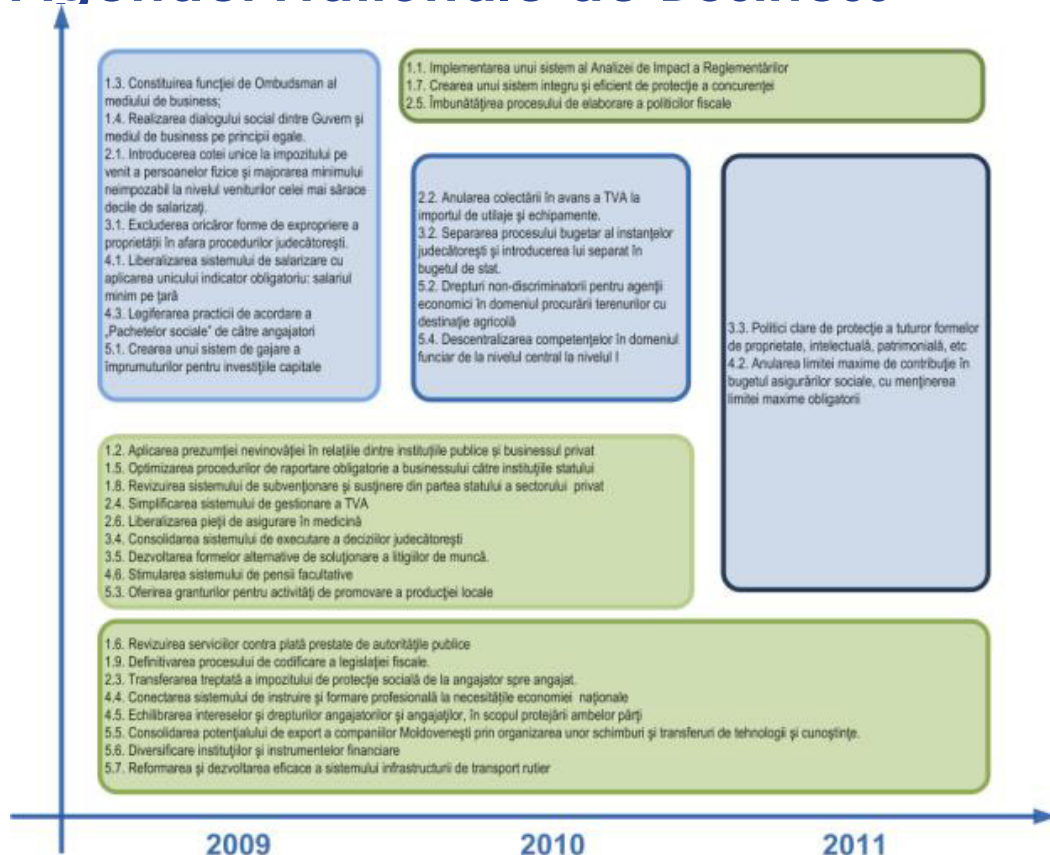
Recomandări	Elaborarea unor politici macroeconomice și monetare reieșind din interesele de dezvoltare economică a țării. Politicile monetare trebuie să stimuleze direcționarea banilor spre investiții capitale. Ridicarea nivelului de monetizare a economiei de în perioada imediat următoare până la nivelul de 70%. Dezvoltarea instituțiilor și instrumentelor financiare alternative.
Impact	Schimbarea politicii monetare, reducerea condițiilor restrictive impuse de BNM băncilor comerciale, ridicarea ratei de monetizare a PIB-ului la min. 70% va crește capacitatea băncilor de finanțare a investițiilor capitale pe termen lung și va reduce fluxul financiar orientat spre consum curent, lucru care se va reflecta benefic asupra ratei inflației. Creșterea gradului de monetizare a PIB-ului trebuie să fie efectuat în paralel cu dezvoltarea instituțiilor și produselor financiare noi. Astfel, va fi redusă povara sectorului bancar de a menține de sine stătător tot sistemul financiar existent în economie, ceea ce va crește eficiența sistemului existent și va reduce costurile de atragere a investițiilor. Diversificarea instrumentelor financiare va crește accesul întreprinderilor la resurse financiare calitative pe termen lung. Stimularea de către stat a dezvoltării produselor financiare pentru ramurile orientate spre export (cum ar fi creditarea sub diverse forme a consumatorilor externi de produse locale) ar crește posibilitățile de export a întreprinderilor locale, competitivitatea lor și ar stimula consumul pe plan extern a produselor din Moldova.

Acțiunea 3. Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier

Problema:	În pofida eforturilor depuse pe parcursul perioadei de independență în reformarea și dezvoltarea infrastructurii de transport rutier, privatizarea formală prin acționarea întreprinderilor din sistemul gospodăriei rutiere, în special formarea în formatul actual al Administrației de Stat a Drumurilor (ASD), nu au făcut decât să agraveze situația și mai mult, Republica Moldova devenind a fi una din țările cele mai slab dezvoltată din regiune cu drumuri moderne. Sistemul actual al gospodăriei drumurilor nu oferă oportunități egale investitorilor în reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere, nu motivează lucrări de calitate la construcția, întreținerea drumurilor și securitatea circulației. Administrarea excesivă a Fondului Rutier de către ASD și interesele de grup structurate pe parcursul a mai multor ani, frânează toate încercările de reformare și dezvoltare a infrastructurii. Salarizarea proastă în sistemul bugetar mai generează o problemă, cea a cadrelor în ministere, unde sunt recrutați persoane lipsite de profesionalism, în cel mai bun caz lipsiți de interes. Este știut că pe perioada de independență, ponderea Fondului Rutier din PIB nu a depășit 0,5-0,6%, pe când conform calculelor instituțiilor de profil internaționale se consideră că plafonul minim de stopare a degradării drumurilor este de 0,93%, reabilitarea se începe la plafonul de 1,3%, iar dezvoltarea rețelelor la 1.7% din PIB. Directiva Consiliului Europei 96/53 stabilește dimensiunile maxime admise în traficul național și internațional și greutatea maxime admise în traficul internațional pentru anumite vehicule rutiere care circulă în cadrul Comunității Europene, pentru realizarea acestei directive și în scopul respectării termenelor propuse pentru realizarea etapelor acestui program, România de exemplu, sa angajat să alocă un minim de 1,5% din PIB pentru realizarea rețelei TINA, o condiție de preaderare.
-----------	---

Sursele problemei	Fondul Rutier este o parte componentă a bugetului consolidat și respectiv nu se bucură de autonomie în funcționare. Accizele ca formă de contribuție a transportatorilor, nu este transferată în fondul rutier, dar este privit ca venit a bugetului de stat. Drept consecință transportatorii plătesc sume egale în fondul rutier (taxa rutieră) și nu sume echivalente intensității de utilizare a drumurilor (accize). Nu este liberalizat sistemul de concesiune a lucrărilor de construcție, modernizare și exploatare a drumurilor. Conflict de interes la Administrația de Stat a Drumurilor, care este responsabilă de construcția și controlul calității drumurilor.
Recomandări	Separarea Fondului Rutier de bugetul consolidat pentru ca resursele să aibă o importanță specială și să fie utilizate numai pentru întreținerea și reparația drumurilor publice existente. Formarea Fondului Rutier din taxe rutiere și accize în mărime de min. 1% din PIB. Liberalizarea contractării prin concesiune a lucrărilor de construcție, modernizare și exploatare a drumurilor. Elaborarea planului strategic de modernizare și racordare la rețelele de drumuri paneuropene. Formarea Companiei de Autostrăzi și Drumuri Naționale din Republica Moldova - S.A.
Impact	Dezvoltarea infrastructurii rutiere este o precondiție pentru asigurarea dezvoltării economice a țării. Separarea Fondului rutier de bugetul de stat și formarea lui conform necesităților minime de menținere a rețelelor de drumuri, va permite reabilitarea infrastructurii supra-uzate. Delimitarea competențelor de coordonare, control și implementare va crește calitatea lucrărilor efectuate și competitivitatea în sistemul de reparație și construcție a drumurilor.

Implementarea Agende Naționale de Business

[illegible]

[illegible]

ELABORAREA PRIMEI AGENDE
DE BUSINESS IN REPUBLICA MOLDOVA
A FOST FACILITATA DE CATRE
IDIS VIITORUL, CU SPRIJINUL
CIPE (CENTRE FOR INTERNATIONAL
PRIVATE ENTREPRENEURSHIP)